

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Бібліотека Хмельницької гуманітарно-
педагогічної академії

Серія: Бібліографія вчених
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

ВИПУСК 19

**ВІКТОР
РОМАНОВИЧ
АДАМСЬКИЙ**

ДО 55-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

БІОБІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

Хмельницький
2021

УДК 016:929(477)В.Р.Адамський
А 28

Рекомендовано до друку вченою радою
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії
(протокол № 11 від 27 жовтня 2021 р.)

Упорядник:

Телячий Ю. В. – доктор історичних наук, професор

Рецензенти:

Баженов Л. В. – доктор історичних наук, професор

Блажевич Ю. І. – кандидат історичних наук, доцент

Григоренко О. П. – доктор історичних наук, професор

А 28 Адамський Віктор Романович: до 55-річчя від дня народження. Біобібліографічний показник / упоряд. Ю. В. Телячий ; вступна стаття О. М. Завальнюк. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2021. 80 с. (Серія: «Бібліографія вчених Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії»; вип. 19).

У книзі вміщено матеріали, що розкривають життєвий, громадсько-політичний та творчий шлях українського історика Віктора Романовича Адамського. Подано його науковий доробок з царини національної історії та студії з історії рідного краю.

Видання розраховане на фахових істориків та краєзнавців.

УДК 016:929(477)В.Р.Адамський

© Ю. В. Телячий, 2021

© О. М. Завальнюк, 2021

© О. С. Підгурський, художнє оформлення, 2021

НАУКОВИЙ ПРОСТІР ВІКТОРА АДАМСЬКОГО: СТУДІЇ 2016–2021 РОКІВ

Нам уже доводилося звертатися до неординарної постаті Віктора Романовича Адамського¹. Зокрема, предметом нашого аналізу виступали основні віхи його життєвого сходження та авторські студії, написані до 2016 р.

У пропонованому матеріалі, який виходить з нагоди 55-річчя вченого, ми спробуємо, хоча і в досить лапідарній формі, ознайомити читача з новими дослідженнями подільського історика.

Народився В. Р. Адамський 7 листопада 1966 р. у м. Красилові в робітничій родині Романа Карольовича та Лідії Микитівни. Тут він отримав середню освіту, закінчивши в 1984 р. середню школу № 3, та здобув професію токара у місцевому СПТУ № 12. Після служби в армії поступив на навчання до Київського національного університету імені Т. Шевченка на історичний факультет, який закінчив у 1992 р. Згодом його ім'я потрапить до довідково-біографічного збірника видатних випускників цього славетного навчального закладу².

Наприкінці 1996 р., після навчання в аспірантурі Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України, В. Р. Адамський повертається на Хмельниччину. Спочатку він працює кореспондентом газети «Красилівський вісник», а навесні 1998 р. його обирають міським головою Красилова. На цій посаді він перебуває до 2006 р., коли після двох термінів роботи в місцевому самоврядуванні, цілком свідомо робить вибір

---

¹Завальнюк О. М. Історичні студії подолянина В. Р. Адамського (до 50-річчя від дня народження) // Освіта, наука і культура на Поділлі: зб. наук. праць. 2016. Т. 23. С. 503–516.

²Київський національний університет імені Тараса Шевченка: шляхами успіху. Київ: Світ успіху, 2006. С. 165.

на користь повернення до науково-освітнього середовища.

Так розпочинається його праця в Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії. Одним із важливих сегментів педагогічної діяльності В. Р. Адамського виступає науковий складник. Позаяк ми уже мали можливість охарактеризувати творчий доробок дослідника, написаний до 2016 р.¹, то у даній студії обмежимо наш аналіз працями, що з'явилися в науковому просторі за останніх п'ять років.

Отже, наприкінці 2016 р. з друку вийшла чергова книга, співавторами якої виступали В. Р. Адамський, Ю. В. Телячий та Б. С. Кришук. Вона була присвячена просвітницькій діяльності на Поділлі в добу Директорії УНР і приурочена 110-й річниці з часу заснування Подільської «Просвіти»². За констатацією авторів, актуальність обраної теми зумовлена насамперед важливістю вивчення культурно-просвітницьких організацій у зламний період вітчизняної історії як цілісного суспільного явища, невід'ємної складової частини національно-визвольних змагань 1917–1921 рр. Порушена проблема визначалася потребою комплексного аналізу просвітницьких організацій, а також з'ясування загальних та особливих рис в культурно-освітній діяльності товариств «Просвіта» Подільського регіону.

Крім того, означена тема актуалізувалася необхідністю освоєння великого комплексу джерельного

---

¹Завальнюк О. М. Життєвий простір Віктора Адамського: між політикою та наукою // Адамський Віктор Романович: до 50-річчя від дня народження. Біобібліографічний покажчик / упоряд. Ю. В. Телячий; вступна стаття О. М. Завальнюк. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2016. С. 3–21.

²Адамський В. Р., Кришук Б. С., Телячий Ю. В. «Просвіти» Поділля в добу Директорії УНР (1918–1920): Дослідження. Документи. Матеріали. Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2016. 428 с.

матеріалу, зокрема значного масиву архівних документів та різножанрових матеріалів, опублікованих на шпальтах центральних та регіональних часописів. Частину матеріалів дослідники розмістили у даному виданні, що стало суттєвим доповненням до попередньої збірки з цієї ж проблематики¹. Залучення цього ще донедавна маловідомого документального корпусу дозволило повніше відтворити не тільки власне просвітницьку проблематику, але й інші важливі аспекти тодішнього суспільно-політичного життя Подільського краю.

Отож, у контексті повернення до практики використання в роботі навчальних закладів різних рівнів та культурно-мистецьких інституцій надбань та досвіду минулого потреба у такому виданні була вкрай нагальною. Крім того, історико-педагогічний аспект дослідження зумовлювався потребою формування об'єктивного уявлення про історичні шляхи розвитку регіональної подільської педагогічної думки як складника всеукраїнської, а також тим, що діяльність товариств «Просвіта» є невід'ємною складовою українського шкільництва доби Директорії УНР, оскільки зміст, методи і форми роботи просвітян мали суттєвий вплив на розвиток освіти дітей і дорослих та загалом сприяли визначенню національної самосвідомості українського народу.

Просторові межі дослідження охопили терени 12 повітів, що формували Подільську губернію. Це, зокрема, територія Кам'янецького, Лeticівського, Проскурівського, Ушицького, Балтського, Брацлавського, Вінницького, Гайсинського, Літинського, Могилівського, Ольгопільського та Ямпільського повітів. Хронологічні рамки визначалися періодом від

---

¹«Просвіти» Поділля в добу Української революції (1917–1920): зб. док. і матеріалів / упоряд., вступ. ст.: В. Адамський, Б. Кришук. Кам'янець-Подільський: «Медобори-2006», 2014. 571 с.

листопада 1918 р. до листопада 1920 р., тобто від часу становлення на Поділлі владних структур Директорії УНР до остаточного переходу закордон українських урядовців та війська.

Власне дослідження науковці розпочинають із аналізу історіографії проблеми та її джерельної бази. У результаті огляду найбільш важливих із теми праць, вони приходять до висновку, що аналіз історіографічної літератури з проблеми становлення та функціонування товариств «Просвіта» на Поділлі доби Директорії УНР засвідчує, що окремі її аспекти безпосередні учасники національно-визвольних змагань 1917–1921 рр. намагалися розглянути ще на етапі функціонування інститутів Української влади. Однак для повноцінного розгляду питання їм не вистачало доступу до джерельної бази, яка у багатьох своїх комплексах знаходилась на зберіганні в центральних та регіональних архівосховищах України.

Натомість вітчизняні науковці радянської доби у дослідницьких розробках були жорстко детерміновані методологічними засадами, визначеними партійними документами. Новітній історіографічний період характерний тим, що гуманітарії у студіюванні теми, базуючись на репрезентативній джерельній базі, розглядають як окремі сюжети означеної проблематики, так і намагаються визначити роль та значення просвітницьких осередків у культурно-освітніх перетвореннях Подільського краю на завершальному етапі визвольних змагань. Та, попри цей факт, є вагомі підстави для констатації, що тема далеко не вичерпана в сенсі її подальшого історіософського осмислення.

Структура джерельної бази представленого дослідження визначена специфікою обраної теми, передусім її належністю до одного із ключових сегментів державотворчої практики доби Директорії Української Народної Республіки. Основу джерельного комплексу склали архівні матеріали, опубліковані документи, періодичні видання та мемуарна література.

Для всебічного розкриття теми науковці залучили документи центральних та регіональних архівосховищ, зокрема, Центрального державного архіву вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України), Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України (ЦДАМЛМ України), Державного архіву Хмельницької (ДАХмО) та Державного архіву Вінницької (ДАВО) областей.

Предметом безпосереднього аналізу у науковців виступають проблеми специфіки заснування та відновлення діяльності просвітницьких осередків на Поділлі наприкінці 1918 р., їхнє матеріальне забезпечення та фінансова діяльність, основні напрямки просвітницької діяльності (організація театрального життя, хорового мистецтва, бібліотечної справи, видавничої діяльності, заходи з відродження національної школи, інституції дошкільного виховання та реалізації інших гуманітарних ініціатив). Вагомо у книзі проаналізована участь подільських просвітян у державотворчих процесах.

У результаті дослідження науковці приходять до висновку, що заснування та відновлення діяльності просвітницьких організацій відбувалося переважно завдяки проявам організаційних зусиль національно налаштованої інтелігенції. Саме вона ініціювала створення культурно-освітніх осередків у багатьох населених пунктах Поділля. Крім активних просвітян, значну увагу справі розвитку просвітницького руху починають приділяти органи державної влади та місцевого самоврядування. Їхніми посадовими особами робляться спроби на теоретичному рівні обґрунтувати практичне значення просвітницьких організацій в конструкції системи позашкільної освіти. Істотну допомогу справі мав надати інститут інструкторів, що був створений при органах місцевого самоврядування.

Окремі ініціативи в справі заснування товариств «Просвіта» виходили від кооперативних, військових, громадських та інших організацій, а також від

представників духовенства і селянства. Найбільш потужні осередки намагалися розширити свій вплив і в навколишніх селах, створюючи власні філії. При цьому далеко не всі товариства «Просвіта» спромоглися пройти процедуру офіційної реєстрації, що відкривала б перед ними значно більші можливості для виконання статутних завдань, зокрема на отримання фінансової допомоги з боку держави.

Однак не у всіх населених пунктах краю місцеве населення однаково позитивно ставилося до просвітницької діяльності. Частково це пояснювалося тим фактом, що багато активістів просвітницької справи були зайняті на інших ділянках роботи, а якісної заміни їм не знайшлося. Частково тим, що національна свідомість подільського громадянства була на досить низькому рівні, що не давало змоги об'єктивно оцінити роль та значення просвітницької праці.

Просвітницькому руху на Поділлі була притаманною ще одна проблема якісного порядку. Вона проявлялася у відсутності тісного зв'язку між ними. На теренах Поділля практично не було ані губернської, ані повітових спілок товариств «Просвіта», не було проведено жодного з'їзду просвітян. Також не вдалося організувати належної співпраці з кооперативними організаціями та споживчими товариствами, представництва яких були у багатьох населених пунктах краю. Усе це впливало на якість та активність просвітницької діяльності. Інший негативний фактор, що позначився на провадженні культурно-освітньої праці в її національних формах, крився в утвердженні більшовиків біля керма влади, що мало місце на Поділлі як у 1919, так і в 1920 рр.

Упродовж усієї доби Директорії УНР перед товариствами «Просвіта» залишалася актуальною проблема забезпеченості власним приміщенням задля активної організації справи. Лише окремим осередкам вдалося позитивно вирішити це питання. Фінансові ресурси просвітницьких скарбниць формувалися з

декількох джерел. Найбільш надійним із них мали стати членські внески, які у більшості випадків сплачувалися щорічно. Їхній розмір кожним осередком визначався самостійно і з огляду на інфляційні процеси не був сталим. Але на практиці з'ясувалося, що членські внески не були здатні покрити бодай нагальних видатків. Не рятувала ситуації й загальноприйнята норма, яка передбачала одноразове внесення кандидатом значно більшої суми за довічне членство у «Просвіті».

Вагомим джерелом поповнення фінансової скарбниці товариств «Просвіта» виступала державна підтримка. Як правило, державні інституції виділяли кошти під цілком конкретні справи. Досить вагому підтримку просвітницьким організаціям надавали органи місцевого самоврядування, передусім губернське та повітові земства. Окремі суми надходили від громадських організацій, приміром – кредитних чи споживчих товариств. Допомога останніх вимірювалася не тільки виділенням певних сум, але й наданням матеріальної допомоги. В окремих випадках кошти надходили від жителів населених пунктів. Достатньо стабільним джерелом поповнення просвітницької скарбниці виступали надходження від проведення культурно-масових заходів. Влаштовуючи вистави, концерти, публічні лекції, організатори мали певні прибутки, які спрямовувалися на реалізацію багатьох проектів та допомогових акцій.

Реалізуючи статутні завдання з різних царин культурно-освітнього життя, товариства «Просвіта» в силу наявних можливостей намагалися фінансово підтримати інші мистецькі та освітні заходи. На жаль, як зазначають автори, впродовж усього періоду існування інститутів Директорії УНР на Поділлі проблема матеріального та фінансового забезпечення товариств «Просвіта» залишалася доволі актуальною.

Незважаючи на досить непрості умови праці, просвітницьким організаціям вдалося налагодити діяльність із реалізації статутних завдань на багатьох

напрямах. Культурницькі осередки міст, містечок та сіл за досить короткий час організували для своїх громад театральні вистави, прем'єри яких особливо активно відбувалися на Різдвяні свята 1919 р. Як правило, аматорськими колективами ставилися п'єси за творами українських авторів.

Значного поширення набула ідея щодо організації національних хорів. Завдяки зусиллям просвітян у багатьох населених пунктах місцевим жителям стало можливим безпосередньо доторкнутися до величної краси української пісні. А виконання талановитими митцями патріотичних творів за своєю сутністю виказувало сприйнятливість населення щодо ознак його національної приналежності.

Вагомого значення товариства «Просвіта» надавали справі організації бібліотек. Кожен осередок намагався першочергово сформувати фонди власних книгозбірень та відкрити при них читальні. Просування книги у сільську місцевість передбачало додання багатьох труднощів, проте багатьом просвітницьким організаціям вдалося успішно їх подолати. За допомогою книг, газет та журналів вдавалося інформувати громадян про сучасні події та прищеплювати інтерес до пізнання свого минулого.

Незважаючи на певні труднощі, товариствам «Просвіта» вдалося налагодити випуск власних часописів, які відігравали помітну роль в інформаційному просторі держави. Газети «Життя Поділля» та «Шлях» виступали певним хронографом суспільно-політичного, соціально-економічного та культурно-освітнього життя України та Поділля зокрема. Крім цього, просвітницьким організаціям вдалося налагодити випуск підручників для різних рівнів шкіл, що сприяло підвищенню якості освітнього процесу та вдосконаленню професійного та методичного рівнів учителів. Публікація художніх творів мала за мету ознайомити читачів з високими зразками художнього слова вітчизняних та зарубіжних

авторів. Усе це разом сприяло та допомагало владним інститутам Директорії УНР популяризувати ідею національного відродження.

Автори довели, що значних зусиль товариства «Просвіта» докладали до організації в краї усіх ланок системи освіти. Окремі просвітницькі осередки навіть намагалися брати на власне фінансування початкові та середні школи, або бодай частково допомагали їхньому функціонуванню. За безпосередньої участі товариства «Просвіта» був відкритий у Кам'янці-Подільському Український народний університет, робилися спроби заснувати й інші освітні інституції. Багато уваги приділялося становленню дошкільного виховання як у теоретичному обґрунтуванні питання, так і активної участі у заходах, спрямованих на практичну реалізацію ідеї. Особливо плідно у цьому напрямі працювало організоване А. П. Животком товариство імені Й. Песталоцці.

У полі зору товариств «Просвіта» перебували й інші питання, пов'язані з національним відродженням. Зокрема, чимало уваги було приділено збереженню пам'яток старовини та архівних фондів. Долучилися просвітяни до організації Українського клубу, що своїм основним завданням вбачав реалізацію багатьох проектів культурно-освітнього та державницького значення, Кам'янець-Подільської філії Українського товариства Червоного Хреста, що покликана була допомогти раненим козакам, місцевої філії Кирило-Мефодіївського братства, що основним своїм завданням вважала провадження діяльності на ниві відродження Української Церкви шляхом українізації служби Божої, перекладу релігійних книг на українську мову та ін. Чільні діячі «Просвіт» виступали перед країанами з лекціями на різні актуальні теми, брали участь у заходах з метою вшанування національних митців та героїв.

Чимало просвітян Поділля у добу Директорії Української Народної Республіки працювало в органах державної влади та місцевого самоврядування, брали

участь у засіданнях Трудового Конгресу. Усі їхні зусилля на цих ділянках роботи були спрямовані на утвердження засад національної державності та відстоювання інтересів України у міжнародних зв'язках. На жаль, цей процес був перерваний черговою більшовицькою навалою, яка з часом ліквідувала інститут просвітницької роботи на Поділлі, а багатьох відомих своїми справами на благо Вітчизни просвітян було репресовано за політичними ознаками.

У 2017 р. В. Р. Адамський видав ще одну книгу, присвячену добі Директорії УНР¹. Це науково-документальне видання, що вводило до наукового обігу комплекс документів, які відображали діяльність інституту Головноуповноваженого уряду УНР. Останній функціонував на завершальному етапі Української революції 1917–1921 рр. За задумом упорядника, збірник мав допомогти заповнити суттєву археографічну лакуну, пов'язану із висвітленням діяльності органів державної влади достатньо непростого періоду національного державотворення, позаяк у політичному відношенні українські структури були обмежені польською окупаційною владою, а в адміністративному – територією чотирьох повітів Подільської губернії та Старокостянтинівського – Волинської. Крім того, документальне видання до певної міри доповнювало фундаментальний археографічний проект «Джерела до вивчення історії Української революції», у контексті реалізації якого київськими науковцями ще в 2006 р. був виданий змістовний та об'ємний збірник документів і матеріалів². Нове видання мало розширити наші

---

¹Головноуповноважений уряду Української Народної Республіки (1919–1920): Документи та матеріали / упоряд., авт. передм. В. Р. Адамський. Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2017. 494 с.

²Директорія, Рада Народних Міністрів Української Народної Республіки. Листопад 1918 – листопад 1920 рр.: Документи і матеріали. У 2-х томах, 3-х частинах / упоряд.

пізнавальні практики щодо доби Директорії УНР загалом.

Незважаючи на те, що інститут Головноуповноваженого уряду УНР з об'єктивних підстав не міг суттєво позначитися на перебігу національно-визвольних змагань, проте його значення в історії становлення української державності початку ХХ ст. досить вагоме. І. Огієнко, зокрема, так окреслив посаду Головноуповноваженого в історії української визвольної боротьби: «1. Коли б не створено уряду Головноуповноваженого міністра, то боротьба за Українську державність закінчилася б ще в листопаді 1919-го року, а так ця боротьба продовжилася іще на один рік. А рік у той час мав велике значення!

2. Коли б не позостався був Головноуповноважений міністр в Україні, то це дало б ворогам України підставу до сильної агітації, що Директорія й уряд втекли з України, покинувши свій народ без оборони на поталу чужому ворогові, покинули Україну навіть без протесту проти його окупаційного наїзду. Так твердило багато наших ворогів.

3. Коли б поляки, прийшовши в Україну, не застали в ній Головноуповноваженого міністра, який скрізь був офіційним свідком їхніх дій, вони сильно й безборонно пограбували б Україну, а майно повивозили б у Польщу в сотню раз більше, як вони це зробили.

4. Малооправданий виїзд Директорії й уряду, Українська армія втрачала організовані форми, був компенсований власне передачею влади Головноуповноваженому міністрові Огієнкові.

В. Верстюк (керівник) та ін. Київ: Вид-во імені Олени Теліги, 2006. Т. 1. 687 с.; Директорія, Рада Народних Міністрів Української Народної Республіки. Листопад 1918 - листопад 1920 рр.: Документи і матеріали. У 2-х томах, 3-х частинах / упоряд. В. Верстюк (керівник) та ін. Київ: Вид-во імені Олени Теліги, 2006. Т. 2. 743 с.

5. В Кам'янці-Подільському по виїзді Директорії й уряду позосталися сотні урядовців з різних міністерств, а серед них було багато дуже цінних працівників. Усі вони були покинуті напризволяще, усі позосталися без праці й без заробітку. Усі вони були люті й рознервовані. Головноуповноважений поставив собі завданням кожному з них дати працю й хліб.

А коли в травні 1920 року уряд УНР вернувся й став відновляти міністерства, то знайшов готові кадри урядників. У цьому була велика заслуга Головноуповноваженого міністра.

6. По виїзді Директорії й уряду УНР в Кам'янці-Подільському позосталося багато військових, які виїхати не могли. А з часом до Кам'янця збиралося військових усе більше та більше, які з різних країн з'їздилися сюди. Переважаюча більшість цих військових були старшини Української Армії. Усі вони були без праці, без забезпечення, з тяжкою душею супроти тих, хто їх «покинув напризволяще».

Серед багатьох сотень військовиків були офіцери дуже цінні, оставлені тепер без проводу. І Головноуповноважений міністр звернув на військовиків особливо пильну увагу – усіх їх організував, усіх поставив до праці, усім дав роботу. Поляки на все це дивилися з острахом і не раз намагалися розігнати військових з Кам'янця, але міністр Огієнко пильно їх беріг та сильно за них заступався.

І коли настав слухний час, березень – квітень – травень 1920 року, то кадри для Української Армії були готові. На особливу увагу заслуговує ще й те, що Головноуповноважений зберіг навіть військову Юнацьку школу, з якої вийшли сотні молодих українських старшин. А цю школу поляки часто намагалися закрити!

7. Крім цього, Головноуповноважений зберіг цілим українське шкільництво по всім Поділлі, в якому навчалися тисячі учнів і в якому навчали довгі сотні вчителів. Головноуповноважений не допустив до

спинення праці цих шкіл, кожна школа була на державному удержанні. І не допустив і до ополчення їх!

Серед шкіл був і державний український університет у Кам'янці-Подільському, на якого Головноуповноважений, його ректор, звернув найпильнішу увагу, добре забезпечив професорів матеріально і повно допоміг, щоб університет розрісся. Навіть численні студенти мали велику матеріальну піддержку.

8. Головноуповноважений міцно підтримав і різні українські установи, театр і т. ін.; і всім їм давав державну допомогу, про всіх дбав, щоб не допустити їх до закриття.

Ось через усе це праця Головноуповноваженого міністра в Україні в 1919–1920-х роках мала велике й реальне значення в історії української визвольної боротьби.

Це було реальне рятування України, яке спинилося тільки перед грубою фізичною силою ворога!»¹.

Документальний корпус, представлений у збірнику, власне мовою першоджерел демонструє практичне вирішення означених проблем. Він також надає додаткові можливості для осмислення низки проблем, котрі до сьогодні залишаються контроверсійними в їхніх оцінках, включно з визначенням хронологічних меж самого існування інституту Головноуповноваженого.

Додамо, що пропонований читачеві збірник документів і матеріалів виступав першою спробою у вітчизняному джерелознавстві мовою документів цілісно та правдиво відтворити історію становлення та діяльності інституту Головноуповноваженого уряду УНР у кризовий період Української революції 1917–1921 рр.

---

¹Огієнко І. Рятування України. На тяжкій службі своєму народові. Вінніпег: видання товариства «Волинь», 1968. С. 89–92.

У 2020 р. В. Р. Адамський продовжив знайомити ширшу читацьку аудиторію з функціонуванням інституту Головноуповноваженого уряду УНР. Ним було оприлюднено епістолярні джерела, в яких містилося чимало унікальної інформації із забезпечення державотворчих процесів в Україні¹. Крім того, аналіз ділового, службового та приватного листування І. Огієнка дозволяє з'ясувати чимало важливих питань його діяльності на завершальному етапі визвольних змагань початку ХХ ст. У цьому контексті видання також можна вважати продовженням корпусної подачі епістолярної спадщини державного діяча, розпочатої фахівцями різних науково-освітніх інституцій в новітній історіографічний період².

Уміщене у документальному збірнику листування автор умовно поділив на декілька груп. До першої він відніс епістолярій, в якому віддзеркалюється коло

---

¹Головноуповноважений уряду Української Народної Республіки (1919–1920): Листування / упоряд., авт. передм. В. Р. Адамський. Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2020. 516 с.

²Епістолярна спадщина Івана Огієнка (1907–1968) / Упоряд.: Ляхоцький В. П., Московченко Н. П., Преловська І. М. *Пам'ятки*. Київ: УДНДІАСД, 2001. Т. 2. 477 с.; Листування митрополита Іларіона (Огієнка) / упоряд.: о. Юрій Мицик. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 566 с.; Листи громадських діячів, представників української науки, культури і церкви до Івана Огієнка (митрополита Іларіона) 1910–1969 / упоряд.: І. Преловська, Ю. Горбач, Н. Московченко. Київ: Видавництво імені Олени Теліги, 2011. 744 с.; Листування Івана Огієнка (1909–1921) / упоряд., авт. передм. В. Р. Адамський. Кам'янець-Подільський: «Медобори-2006», 2014. 687 с.; Іван Огієнко – організатор, керівник і оборонець Кам'янець-Подільського державного українського університету (1918–1920): Документи. Матеріали. Світлини. Хроніка діяльності / уклад. і авт. ст. док. іст. наук, проф. С. А. Копилов і О. М. Завальнюк. Кам'янець-Подільський: «Медобори-2006», 2014. 384 с.

питань, що їх доводилось вирішувати Головноуповноваженому з представниками вищої державної влади України.

Листи з державними посадовими особами Поділля та співробітниками українських державних установ наповнюють другу групу епістолярної спадщини. У кількісному відношенні найбільше повідомлень відноситься до розряду клопотань, в яких йдеться про вирішення фінансових питань.

Третю групу листування становлять кореспонденції від репрезентантів органів місцевого самоврядування. Природно, що найчастіше до І. Огієнка зверталися посадові особи губернської та повітових рад і управ, що знаходилися на теренах, підпорядкованих Головноуповноваженому уряду УНР.

Громадське листування збірника також представлене повідомленнями, які віддзеркалюють широту вирішуваних питань.

Чимало уваги в діяльності Головноуповноваженого уряду УНР було приділено вирішенню освітніх питань. Таких звернень у збірнику представлено найбільше. Окрему групу представляють листи, які належали авторству співробітників Кам'янець-Подільського державного українського університету.

Вагоме місце в збірнику займає епістолярій, в якому розкриваються актуальні питання церковного життя. У цьому контексті передусім слід наголосити на взаємовідносинах української православної парафії Кам'янця-Подільського з єпископом Подільським та Брацлавським Пименом, а також різнобічній діяльності Кам'янець-Подільської філії Кирило-Методієвського братства.

Також вагоме значення у діяльності інституту Головноуповноваженого уряду УНР займало питання допомоги пораненим українським воякам, що перебували, зокрема, під опікою Товариства Червоного хреста.

Наступна книга В. Р. Адамського присвячена Подільському кооперативному з'їзду, який відбувся 9–11 квітня 1917 р.¹ Цьому форуму, як і загалом розвитку кооперативного руху на Поділлі після Лютневої революції в Росії 1917 р. вітчизняною історіографією новітнього періоду було приділено чимало уваги. Однак ця констатація потребує істотного уточнення. Як правило, заявлена тема не розглядалася як окремий предмет дослідження, а вивчалася у більш ширшому контексті суспільно-політичних трансформацій революційної доби.

З огляду на цю присутню обставину серед науковців не існувало єдності навіть у принциповому питанні щодо загальної оцінки з'їзду.

Що ж до самої підготовчої роботи зі скликання з'їзду та перебігу його пленарних засідань, то проблема залишалася відкритою для проведення ретроспективних дослідницьких студій. Водночас наявні в Державному архіві Хмельницької області матеріали, а також повідомлення в періодичних виданнях регіону дозволяли реконструювати процес скликання та роботу форуму. Відтак В. Р. Адамський поставив за мету відновити одну із важливих сторінок історії краю революційної доби. З урахуванням певної контрверсійності в оцінці цієї насправді знакової події, він уникав жорстких констатацій та намагався розкрити хід подій через призму максимальної подачі документальних матеріалів, які зосереджені як у фондах Державного архіву Хмельницької області, так і в тодішній пресі.

Сьогодні з великою долею ймовірності можемо констатувати, що форум прояснив позицію кооператорів та етнічних груп Поділля з багатьох питань, що жваво обговорювалися громадськістю за

---

¹Адамський В. Р. Подільський кооперативний з'їзд (9–11 квітня 1917 р.). Хмельницький: ФОП Мельник А. А., 2017. 96 с.

нових суспільно-політичних умов.

З огляду на визначенні завдання, організаційний комітет розподілив заплановані до розгляду на з'їзді доповіді на три категорії: 1) із питань політичного характеру; 2) із національного питання; 3) із питання про роль кооперативів у зв'язку з сучасним моментом.

Загалом кооператори заслухали декілька доповідей. Так, А. Н. Городецький виступив з повідомленням «Історичні причини зародження монархізму та неминучість його загибелі», М. Н. Ренненкампф з двома доповідями – «Про вибори до Установчих зборів» та «Про права і обов'язки громадянина», О. М. Станевич – «Про форми державного правління – монархізм чи республіка», В. І. Мачушенко виступив з повідомленням «Про війну», Г. М. Супрун – «Про роль кооперативів у постачанні продовольством армії і тилу», Д. В. Маркович – «Про українське питання» та ін.

Подільський форум засвідчив прихильність державним структурам Тимчасового уряду, свідченням чого стала низка привітань, надіслих учасниками з'їзду посадовим особам оновленої Росії. Також кооператори підтримали провідні гасла українства цього періоду, пов'язані з реалізацією ідеї автономії України та перетворенням Росії у демократичну федерацію. Натомість українці гарантували єврейській етнічній групі право на вільний розвиток у всіх проявах суспільно-політичних, соціально-економічних та культурно-освітніх процесів.

Особливо велика увага делегатського корпусу була прикута до пошуку шляхів вирішення земельного питання. Більшість присутніх погоджувалась із думкою, що земля має належати тим, хто її обробляє. Але в ухвалі з'їзду з цього питання простежується надзвичайна обережність і поміркованість. Зокрема, кооператори закликали селян спокійно очікувати скликання Установчих зборів, які єдині на законних засадах мають право передати народу землю і волю. Наразі учасники

форуму засудили випадки захоплення чужої землі силовими методами.

Отже, ухвалені на з'їзді рішення, не дивлячись на гостроту обговорення важливих питань, продемонстрували готовність української та єврейської груп рухатися спільно у напрямку збереження та розвитку революційних надбань. Вони консолідовано підтримали національні принципи побудови держави та визначилися у принциповому питанні щодо механізмів реалізації кардинальних змін на підставах закону і права.

Доба Української революції 1917–1921 рр. становить один із найважливіших періодів національної історії і входить до безпосередніх зацікавлень В. Р. Адамського. Саме цьому періоду є притаманним форсування розвитку українських визвольних змагань, коли суспільно-політичні процеси вийшли за рамки національно-культурних домагань, перетворившись натомість у реалізацію перших у ХХ ст. державотворчих проектів. Революція досить виразно проявила потенційні можливості мобілізації української нації, її прагнення жити у власній державі, збудованій на демократичних засадах. Але водночас вона продемонструвала незавершеність процесу формування національної спільноти, неконсолідованість її політичної еліти, певну деформованість соціальної структури, а також наявність розбіжностей між соціальними й національними завданнями визвольного руху. Врешті, революція привернула значну увагу світового співтовариства до проблеми вирішення українського питання.

З огляду на ці надзвичайно важливі чинники ювілей був ознаменований ухваленням документів найвищого державного рівня, зокрема, Указу Президента України «Про заходи з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917–1921 років» від 22 січня 2016 р. У контексті реалізації його ключових положень цілком об'єктивно постала необхідність

випуску у світ науково-документальних видань, в яких би цілісно, системно та неупереджено було відображено різні процеси, притаманні зламному періоду національної історії.

Саме таким стало науково-документальне видання, упорядковане В. Р. Адамським у 2017 р.¹ Автор поставив за мету мовою документів ознайомити читача з тими подіями та явищами, які відбувалися на теренах Поділля у початковий період революції. Вони пов'язані з вагомим впливом на процеси як загальноросійських структур, так і суто громадських ініціатив, що основним своїм завданням ставили відродження української справи в усіх проявах національного життя.

Огляд історіографічної літератури та комплексу документальних видань, присвячених регіональному виміру революції, дозволив В. Р. Адамському дійти висновку, що на сьогодні ще залишається багато вузлових проблем, які потребують додаткового вивчення.

Опубліковані у виданні документи характеризують участь у суспільно-політичних процесах революційної доби Головнокомандувача арміями Південно-Західного фронту генерала О. Брусилова, Подільського губернатора О. Мякініна, Подільського губернського комісара П. Александрова, повітових комісарів Поділля, представників органів місцевого самоврядування та громадських організацій.

Особливу увагу упорядник видання звертає на розвиток українського руху. Він був представлений різними інституціями. Зокрема, у травні 1917 р. у Вінниці була заснована Подільська губернська українська рада, яку очолив Д. В. Маркович. Вона мала свої філії у багатьох містах та містечках. Завдяки організаційним зусиллям ради вдалося налагодити

---

¹Поділля в добу Української революції. Рік 1917: Док. та мат. / упоряд., авт. передм. В. Р. Адамський. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2017. 847 с.

випуск часопису «Подільська воля», матеріали з якого досить репрезентативно представлено у збірнику.

Не менш об'ємно та змістовно відображено й діяльність культурно-освітніх організацій «Просвіта». При цьому увага зверталася не лише на суто просвітницькі проекти громадських інституцій, але й на їхні ініціативи, що мали виражений державно-культурний характер.

Просвітницькій проблематиці присвячена наступна книга В. Р. Адамського. Вона має назву «Просвіти» Поділля в добу Української Центральної Ради (березень 1917 – квітень 1918 рр.): Дослідження. Документи. Матеріали»¹. Історичний відрізок від березня 1917 р. по травень 1918 р. виступав одним із найскладніших та суперечливих у розвитку національної державності. Він увібрав у себе відчайдушну боротьбу за реалізацію засад автономного устрою України, подальшого незалежнення її після проголошення Української Народної Республіки, відродження рідної мови, культури, школи, намагання сформувати національне військо та спроб реалізації багатьох інших ідей і проектів державотворчого характеру. Усе це відбувалося за умов воєнного лихоліття, наростаючої анархії, достатньо гострої боротьби за владу репрезентантів різних політичних партій та провідників анархістського руху.

Відтак у новій книзі В. Р. Адамський поставив за мету відстежити процес заснування та розвитку «Просвіт» Подільського краю періоду Української Центральної Ради. Дана проблематика не була новою в українській історіографії. Її осмисленням тривалий час займалися науковці з університетських центрів Поділля – Кам'янця-Подільського, Вінниці, Хмельницького та

---

¹Адамський В. Р. «Просвіти» Поділля в добу Української Центральної Ради (березень 1917 – квітень 1918 рр.): Дослідження. Документи. Матеріали. Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2018. 478 с.

чільні представники фахової корпорації з місцевих історико-краєзнавчих осередків. Однак автору вдалося систематизувати напрацьований дослідниками матеріал та оприлюднити нові документи з історії просвітницького руху, що дозволило з'ясувати чимало непростих питань.

Зокрема, В. Р. Адамський дійшов висновку, що революційні процеси березня 1917 р. сприяли заснуванню просвітницьких організацій, які своїм основним завданням вбачали надання різної допомоги населенню на ниві культурно-освітніх справ. Своїм уконституюванням товариства «Просвіта» завдячують передусім проявам організаційних зусиль національно налаштованої інтелігенції. Саме вона виходила з ініціативами щодо створення просвітницьких осередків. Значну допомогу у відродження громадських організацій надавали також кооперативні товариства, самоврядні органи краю, військові структури, представники духовенства та власне саме селянство.

Реалізуючи статутні завдання з різних царин культурно-освітнього життя, товариства «Просвіта» впродовж усієї доби Української Центральної Ради намагалися організувати різні мистецькі та освітні заходи. Просвітницькі осередки виступали з прем'єрами театральних вистав, як правило, за творами українських класиків. Певного поширення набула ідея національних хорів, завдяки чому жителі містечок та сіл долучалися до величної краси української пісні.

Вагомого значення товариства «Просвіта» надавали бібліотечній та видавничій справам. Практично кожен осередок долучався до організації власних книгозбірень та відкриття при них читалень. У центрі зору просвітян знаходилися питання видання українських книг, які популяризували національну справу та сприяли забезпеченості підручниками навчальні заклади.

Значних зусиль товариства «Просвіта» докладали до організації в краї усіх ланок системи освіти. Просвітяни

стояли біля витоків ідеї щодо заснування у Кам'янці-Подільському державного українського університету.

Зрозуміло, що ефективній просвітницькій праці не вистачало фінансового ресурсу. В окремих регіонах просвітянам довелося долати непорозуміння серед власних жителів, які не зажди позитивно відгукувалися на просвітницькі ініціативи. Почасти не сприяла справі загальна політична ситуація, складовою якої була надмірна присутність військових та наростання анархійних тенденцій восени 1917 р. Втім, і за цих умов просвітницьким товариствам Поділля вдавалося виконувати своє завдання, формуючи з жителів краю національно свідомих громадян.

Ще одним важливим питанням революційної доби виступає дослідження інституів влади на місцевому рівні. Таким в роки революції виступав інститут губернських комісарів. Відтак він мав би стати предметом ґрунтовного аналізу, аби зрозуміти логіку трансформації владних структур за нових суспільно-політичних обставин. Однак мусимо визнати, що й до сьогодні ми не маємо достатньої кількості наукових розробок, в яких би системно та комплексно розглядалися різні аспекти діяльності губернських комісарів, зокрема які фактори впливали на створення цього інституту, яка при цьому проявлялася регіональна специфіка, які корективи вносилися під дією громадського чинника, і власне чому в результаті він виявився не достатньо ефективним у плані реалізації державної стратегії.

З огляду на актуальність цієї проблематики у 2021 р. В. Р. Адамський присвятив їй чергове дослідження¹. У новій праці автор поставив за мету дослідити становлення та функціонування інституту комісара у

---

¹Адамський В. Р. Подільський губернський комісар (березень 1917 – квітень 1918 рр.): Дослідження. Документи. Матеріали. Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2021. 248 с.

прифронтовій Подільській губернії. При цьому він не розглядав усіх аспектів цієї теми, а спробував зосередитися лише на тих питаннях, що безпосередньо або опосередковано впливали на призначення комісарів, затвердження його заступників та функціонування апарату управління.

Врешті, у 2021 р. виповнилося 100 років з часу заснування Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії. Відзначення цього ювілею за участі широкого кола громадськості є підтвердженням великих заслуг усіх викладачів, студентів та випускників навчального закладу у розвитку науки та освіти.

Ювілей – це також чудова нагода озирнутися назад, доторкнутися до першоджерел, осягнути минуле з висоти нагромадженого досвіду, із позицій сьогодення оцінити його неупереджено, по достоїнству, спираючись на зроблене, намітити певні плани на майбутнє. Ювілейна дата – це не просто вдячність, пам'ять чи складання пошани попередникам за їхній життєвий подвиг, а головним чином злет від ретроспективи у перспективу у форматі позитивного прогнозу розвитку в епоху реформи Нової української школи.

Історичні періоди розвитку навчального закладу проаналізовані групою авторів в інформаційному збірнику, присвяченому 100-річчю академії¹. У книзі подано структурні підрозділи інституції, персональний склад професорсько-викладацької корпорації, яка на різних етапах розвивала освітній простір Поділля. Адже впродовж десятиліть в навчальному закладі запроваджувалися та плідно розвивалися кращі освітні та педагогічні традиції українського народу.

---

¹Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія: історія 100-літнього поступу: інформаційний збірник / укладачі: І. Шоробура, О. Галус, Б. Кришук, В. Адамський. Хмельницький: ФОП А. М. Стрихар, 2021. 182 с.

Тут сформувалися високопрофесійні викладацькі та наукові школи, результати діяльності яких є вагомим внеском у розбудову освіти і педагогічної науки Української держави. Свідченням визнання педагогічних і наукових здобутків академії є організація і здійснення комплексних досліджень в галузі дошкільної, початкової, загальної середньої, позашкільної та вищої освіти, теорії і методики мистецтв, управління навчальним закладом.

Окремим напрямком дослідницьких студій В. Р. Адамського виступають праці навчально-методичного характеру. За аналізований період були випущені посібники з архівної¹ та музейної² практики, а також методичні рекомендації з організації самостійної роботи студентів³, написані у співавторстві з В. О. Очеретним та А. М. Трембіцьким.

Зокрема, у посібнику з архівної практики автором наведено стислий огляд практики, визначено її мету та завдання, основний зміст теоретичного та практичного курсів, форми і методи контролю, окреслено рекомендовані джерела та літературу, інформаційні ресурси. У додатках подано перелік Центральних державних архівних установ України, зразки документації та щоденник практики.

Щодо посібника з самостійної роботи студентів, то методичні рекомендації комплексно розглядають увесь процес аудиторної та позааудиторної самостійної роботи студента. В них розкрито основи методології самостійної роботи студента, викладені основи та принципи її організації, її сутність, роль і функції.

---

¹Адамський В. Р. Архівна практика: методичні рекомендації. Хмельницький: ХГПА, 2019. 38 с.

²Адамський В. Р. Музейна практика: методичні рекомендації. Хмельницький: ХГПА, 2020. 38 с.

³Адамський В. Р., Очеретний В. О., Трембіцький А. М. Самостійна робота студентів: методичний посібник. Хмельницький: ФОП Мельник А. А., 2019. 115 с.

Подано практичні рекомендації щодо самостійної роботи з навчальною, науковою і методичною літературою, а також мінілексикон.

Врешті, слід наголосити, що впродовж останніх п'яти років В. Р. Адамським було опубліковано понад сто статей у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз, у фахових виданнях, регіональних збірниках та ін. Переважно вони віддзеркалюють різні сюжети з розвитку Подільського регіону знакової доби національної історії, якою виступає доба Української революції 1917–1921 рр.

В. Р. Адамський у переддень свого 50-ти річчя від дня народження сповнений бажанням реалізації чергових наукових задумів. Відтак сподіваємось, що найближчим часом він зможе представити широкому читацькому загалу свої нові праці та культурно-освітні проекти.

*Олександр Завальнюк,
доктор історичних наук,
професор*

БІБЛІОГРАФІЯ*

РУКОПИСИ ДИСЕРТАЦІЙ ТА АВТОРЕФЕРАТИ ДИСЕРТАЦІЙ

1. Заснування та функціонування богословського факультету Кам'янець-Подільського державного українського університету (1918–1920): дис. ... канд. іст. наук: спец. 07.00.01 «Історія України» / Віктор Романович Адамський; Інститут історії України НАН України. Київ, 2016. 270 с.

2. Заснування та функціонування богословського факультету Кам'янець-Подільського державного українського університету (1918–1920): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.01 «Історія України» / В. Р. Адамський. Київ, 2016. 19 с.

МОНОГРАФІЇ, НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ ТА ОКРЕМІ ВИДАННЯ

1996

3. Українська державність у ХХ столітті: історико-політологічний аналіз / О. Дергачов (керівник авт. кол.); [співавт. В. Р. Адамський]. Київ: Політична думка, 1996. 448 с.

2012

4. Пащенко О. М. Матеріали до життєпису / Олімпіада Пащенко; упоряд., авт. передм. В. Адамський. Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2012. 469 с.

---

*До бібліографічного списку увійшли праці, опубліковані як окремі видання або розміщені в наукових журналах, збірниках чи матеріалах конференцій. Статті у газетах, коментарі, інтерв'ю, публіцистика, політичні виступи та заяви до списку не включені.

5. Приходько В. К. З історії повстання українського університету в Кам'янці на Поділлі / Віктор Кіндратович Приходько; упоряд. та авт. передм. В. Р. Адамський. Хмельницький: ПП Заколотний М. І., 2012. 103 с.

2013

6. Білецький Л. Т. Мої спомини (1917–1926 рр.) / Леонід Тимофійович Білецький; підготовка тексту, вступ. ст. та імен. покажч. В. Р. Адамський. Кам'янець-Подільський: «Медобори-2006», 2013. 239 с.

2014

7. «Просвіти» Поділля в добу Української революції (1917–1920): зб. док. і матеріалів / упоряд., вступ. ст.: В. Адамський, Б. Кришук. Кам'янець-Подільський: «Медобори-2006», 2014. 571 с.

8. Листування Івана Огієнка (1909–1921) / упоряд., авт. передм. В. Р. Адамський. Кам'янець-Подільський: «Медобори-2006», 2014. 687 с.

9. Пащенко-Шульмінська О. М. Моя Шевченкіана / Олімпіада Михайлівна Пащенко-Шульмінська; упоряд., авт. передм. В. Адамський. Кам'янець-Подільський: «Медобори-2006», 2014. 248 с.

2015

10. Кам'янець-Подільський державний український університет (1917–1921): ювілейні спогади / упоряд. та авт. передм. В. Р. Адамський. Кам'янець-Подільський: «Медобори-2006», 2015. 359 с.

2016

11. Адамський В. Р., Кришук Б. С., Телячий Ю. В. «Просвіти» Поділля в добу Директорії УНР (1918–1920): Дослідження. Документи. Матеріали. Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2016. 428 с.

2017

12. Головноуповноважений уряду Української Народної Республіки (1919–1920): Документи та матеріали / упоряд., авт. передм. В. Р. Адамський. Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2017. 494 с.

13. Адамський В. Р. Подільський кооперативний з'їзд (9–11 квітня 1917 р.). Хмельницький: ФОП Мельник А. А., 2017. 96 с.

14. Поділля в добу Української революції. Рік 1917: Док. та мат. / упоряд., авт. передм. В. Р. Адамський. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2017. 847 с.

2018

15. Адамський В. Р. «Просвіти» Поділля в добу Української Центральної Ради (березень 1917 – квітень 1918 рр.): Дослідження. Документи. Матеріали. Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2018. 478 с.

2019

16. Адамський В. Р. Архівна практика: методичні рекомендації. Хмельницький: ХГПА, 2019. 38 с.

17. Адамський В. Р., Очеретний В. О., Трембіцький А. М. Самостійна робота студентів: методичний посібник. Хмельницький: ФОП Мельник А. А., 2019. 115 с.

2020

18. Головноуповноважений уряду Української Народної Республіки (1919–1920): Листування / упоряд., авт. передм. В. Р. Адамський. Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2020. 516 с.

19. Адамський В. Р. Музейна практика: методичні рекомендації. Хмельницький: ХГПА, 2020. 38 с.

2021

20. Адамський В. Р. Подільський губернський комісар (березень 1917 – квітень 1918 рр.): Дослідження.

Документи. Матеріали. Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2021. 248 с.

21. Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія: історія 100-літнього поступу: інформаційний збірник / укладачі: І. Шоробура, О. Галус, Б. Крищук, В. Адамський. Хмельницький: ФОП А. М. Стрихар, 2021. 182 с.

СТАТТІ ТА МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЙ

1994

22. Адамський В. Р. Земельна реформа в контексті традицій і ментальності українського селянства. *Розбудова держави*. 1994. № 10. С. 40–44.

1995

23. Адамський В. Р. Україна між Заходом та Сходом: ризик цивілізаційного вибору. *Збірник наукових праць молодих вчених* / відп. ред. О. В. Плотніков. Київ: Ін-т світової економіки і міжнар. відносин НАН України, 1995. Вип. 2. С. 10–13.

24. Канцелярук Б. І., Адамський В. Р. Українська державність у контексті політичної стратегії Кремля: уроки історії. *Розбудова держави*. 1995. № 11. С. 3–9.

1996 рік

25. Адамський В. Р. Депортація української інтелігенції в контексті становлення тоталітарного режиму. *Розбудова держави*. 1996. № 8. С. 41–44.

26. Адамський В. Р. Депортація української інтелігенції в контексті становлення тоталітарного режиму. *Розбудова держави*. 1996. № 9. С. 47–51.

27. Канцелярук Б. І., Адамський В. Р. 1921: політичне «виховання» українців. *Розбудова держави*. 1996. № 5. С. 59–61.

28. Канцелярук Б. І., Адамський В. Р. Політичні процеси в добу тоталітаризму: «Справа ЦК УПСР». *Сучасність*. 1996. № 3–4. С. 65–73.

29. Адамський В. Р. Україна в пошуках національної ідентичності: європейський контекст. *Збірник наукових праць молодих вчених* / відп. ред. О. В. Плотніков. Київ: Ін-т світової економіки і міжнар. відносин НАН України, 1996. Вип. 3. С. 35–38.

2007 рік

30. Адамський В. Р. Професійна підготовка педагогічних кадрів в Україні на початку 1920-х років: історико-теоретичний аналіз. *Професійна підготовка педагогічних кадрів в умовах інноваційної перебудови української національної освіти: сучасний стан, проблеми, перспективи розвитку*: Матеріали міжвуз. наук.-практ. конференції (м. Хмельницький, 11 жовтня 2007 р.). Хмельницький: ХГПА, 2007. С. 161–164.

31. Адамський В. Р. Радянський проект для вищої школи: виборювання автономії. *Педагогічний дискурс*: зб. наук. праць / головний ред. В. Є. Берека. Хмельницький: ХГПА, 2007. Вип. 1. С. 6–14.

32. Адамський В. Р. Україна в пошуках ідентичності: культурологічний аспект. *Етнопедagogічний та культурологічний потенціал народної іграшки*: Матеріали всеукр. наук.-метод. семінару (м. Хмельницький, 17 квітня 2007 р.) / ред. кол.: В. Є. Берека (голова), О. М. Галус, Г. В. Бучківська та ін. Хмельницький: ХГПА, 2007. С. 40–41.

33. Адамський В. Р. Українська наукова еліта як об'єкт політичних репресій на початку 1920-х років. *Педагогічний дискурс*: зб. наук. праць / головний ред. В. Є. Берека. Хмельницький: ХГПА, 2007. Вип. 2. С. 10–20.

2008 рік

34. Адамський В. Р. Матеріали державного архіву Хмельницької області як джерело до історії становлення вищої освіти на Поділлі. *Наукові записки*: зб. праць молодих вчених та аспірантів Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського

НАН України / відп. ред. П. Сохань. Хмельницький: ХмЦНТЕІ, 2008. Т. 17. С. 336–345.

35. Адамський В. Р. Науково-освітня інтелігенція Поділля у добу комунізму: перша хвиля репресій. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського. Серія: Історія*: зб. наук. праць / за заг. ред. П. С. Григорчука. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського, 2008. Вип. XIV. С. 374–378.

36. Адамський В. Р. Становлення Кам'янець-Подільського університету: візія сучасників. *Педагогічний дискурс*: зб. наук. праць / головний ред. В. Є. Берека. Хмельницький: ХГПА, 2008. Вип. 4. С. 5–13.

37. Адамський В. Р. Становлення нової системи управління в Кам'янець-Подільському університеті в період становлення Радянської влади. *Треті педагогічні читання пам'яті М. М. Дарманського: актуальні проблеми сучасної педагогічної освіти*: Матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 3 квітня 2008 р.). Хмельницький: ХГПА, 2008. С. 137–147.

38. Адамський В. Р. Факультет соціального виховання Кам'янець-Подільського інституту народної освіти: структура, завдання, організація навчального процесу. *Педагогічний дискурс*: зб. наук. праць / головний ред. В. Є. Берека. Хмельницький: ХГПА, 2008. Вип. 3. С. 7–11.

39. Адамський В. Р. Юхим Сіцінський: перша хвиля репресій. *Освіта, наука і культура на Поділлі*: зб. наук. праць / голова ред. кол. П. Т. Тронько. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2008. Т. 11: Матеріали сьомого круглого столу «Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі. Присвячено 90-річчю Кам'янець-Подільського національного університету». С. 393–404.

2009 рік

40. Адамський В. Р. Вища медична освіта на Поділлі у контексті модернізації системи освіти: спроба творення. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі*

дослідження: Матеріали XXII всеукр. наук. історико-красназавчої конференції (м. Вінниця, 22 жовтня 2009 р.). Вінниця: О. Власик, 2009. С. 319–330.

41. Адамський В. Р., Сурник В. М. Заснування Кам'янець-Подільського державного українського університету: історико-правові процеси за доби Центральної Ради. *Педагогічний дискурс*: зб. наук. праць / головний ред. В. Є. Берека. Хмельницький: ХГПА, 2009. Вип. 6. С. 6–12.

42. Адамський В. Р. Інститут політичного комісара в структурі Кам'янець-Подільського державного українського університету. *Освіта, наука і культура на Поділлі*: зб. наук. праць / голова ред. кол. П. Т. Тронько. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2009. Т. 13: Присвячено 90-річчю Кам'янецької доби УНР. С. 41–55.

43. Адамський В. Р. Кам'янець-Подільський державний університет у період становлення радянської влади: зміна структурних форм. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського. Серія: Історія*: зб. наук. праць / за заг. ред. П. С. Григорчука. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського, 2009. Вип. XV. С. 211–216.

44. Адамський В. Р. Становлення науково-дослідної роботи в Кам'янець-Подільському інституті народної освіти. *Освіта, наука і культура на Поділлі*: зб. наук. праць / голова ред. кол. П. Т. Тронько. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2009. Т. 14. С. 197–212.

45. Адамський В. Р. Фізико-математичний факультет Кам'янець-Подільського національного університету: історія поступу на етапі становлення. *Четверті педагогічні читання пам'яті М. М. Дарманського: професіоналізм педагога в контексті європейського вибору України*: Матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 2 квітня 2009 р.). Хмельницький: ХГПА, 2009. С. 28–32.

2010 рік

46. Адамський В. Р., Телячий Ю. В. Бібліотечні та архівні фонди Кам'янець-Подільського університету в контексті становлення системи політичної цензури. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Серія: Бібліотекознавство. Книгознавство / Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка, Наукова бібліотека; редкол.: О. М. Завальнюк (голова), В. С. Прокопчук (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2010. Вип. 2. С. 421–430.*

47. Адамський В. Р. Доля професорсько-викладацького складу богословського факультету Кам'янець-Подільського державного українського університету. *Матеріали XIII Подільської історико-краєзнавчої конференції (м. Кам'янець-Подільський, 18–19 листопада 2010 р.): [присвяченої 80-річчю від дня народження І. С. Винокура] / О. М. Завальнюк (голова), В. І. Войтенко (співголова), Баженов Л. В. (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2010. С. 437–444.*

48. Адамський В. Р. Доля професорсько-викладацької корпорації богословського факультету Кам'янець-Подільського державного українського університету за доби комунізму. *Освіта, наука і культура на Поділлі: зб. наук. праць / голова ред. кол. П. Т. Тронько. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2010. Т. 16: Матеріали круглого столу «Освіта, культура і просвітницький рух на Поділлі. 22 жовтня 2010 року». С. 186–195.*

49. Адамський В. Р. Заснування Кам'янець-Подільського державного українського університету: історико-правові процеси за доби Гетьманату. *Педагогічний дискурс: зб. наук. праць / головний ред. І. М. Шоробура. Хмельницький: ХГПА, 2010. Вип. 7. С. 6–13.*

50. Адамський В. Р. Кам'янець-Подільський державний український університет і національно-мовні проблеми. *Збірка наукових праць за матеріалами науково-*

теоретичної конференції «Проблеми та перспективи розвитку світових мов в умовах культурної глобалізації». Хмельницький: Вид-во Хмельницького інституту МАУП, 2010. С. 8–14.

51. Адамський В. Р. Кам'янець-Подільський державний український університет у державотворчих процесах періоду Директорії УНР. *П'яті педагогічні читання пам'яті М. М. Дарманського: проблеми освіти в контексті гуманізації суспільства*: Матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 2 квітня 2010 р.) / Хмельницька обласна державна адміністрація, Хмельницька обласна рада, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. Хмельницький: ХГПА, 2010. С. 42–43.

52. Адамський В. Р. Кам'янець-Подільський інститут теоретичних наук: структура, завдання та організація навчально-наукового процесу. *Освіта, наука і культура на Поділлі*: зб. наук. праць / голова ред. кол. П. Т. Тронько. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2010. Т. 15: Присвячено 65-річчю Великої Перемоги. С. 78–102.

53. Адамський В. Р. Кам'янець-Подільський університет у добу воєнного комунізму: виборювання автономії. *Проблеми історії України: факти, судження, пошуки*: міжвід. зб. наук. праць / відп. ред. С. В. Кульчицький. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2010. Вип. 19: В 2-х ч. Ч. 1. С. 3–15.

54. Адамський В. Р. Юхим Сіцінський: доля інтелігента у радянську добу. *Поділля в житті, діяльності і творчості Юхима Сіцінського та Володимира Січинського*: зб. матеріалів Міжнародної науково-краєзнавчої конференції, присвяченої 150-річчю від дня народження Ю. Сіцінського і 115-річчю від дня народження В. Січинського / гол. ред.: О. М. Завальнюк (голова), Л. В. Баженов, В. С. Прокопчук та ін. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка, 2010. С. 156–160.

55. Адамський В. Р. Юхим Сіцінський: перша хвиля репресій. *Кам'янець-Подільський у контексті українсько-*

європейських зв'язків: історія і сучасність: зб. наук. праць за підсумками Третьої Міжнародної науково-практичної конференції «Кам'янець-Подільський у контексті українсько-європейських зв'язків: історія і сучасність» (м. Кам'янець-Подільський, 5–6 жовтня 2006 р.) / за заг. ред. Завальнюк О. М.; наук. ред. Савчук В. О. Кам'янець-Подільський: Видавець Зволейко Д. Г. 2010. С. 104–113.

2011 рік

56. Адамський В. Р. «Просвіта» і проблема становлення вищої освіти на Поділлі в добу Центральної Ради. *Подільська «Просвіта»: історія і сьогодення*: зб. наук. праць за підсумками регіональної науково-краєзнавчої конференції (м. Кам'янець-Подільський, 2–3 червня 2011 р.) / ред. кол.: О. М. Завальнюк (голова) та ін. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка, 2011. С. 44–53.

57. Адамський В. Р. Діяльність польської громади в контексті становлення університетської освіти на Поділлі. *Культурно-історична спадщина Польщі та України як чинник розвитку полікультурної освіти*: зб. наук. праць / за ред. В. Кременя, Т. Левовицького, С. Сисоєвої. Хмельницький: ПП Заколотний М. І., 2011. С. 322–326.

58. Адамський В. Р. Інтелігенція Поділля і заснування Кам'янець-Подільського державного українського університету. *Місто Хмельницький в контексті історії України*: Матеріали III наук.-краєзнавчої конф. / ред. кол.: Л. В. Баженов (голова), Ю. І. Блажевич (співголова), С. М. Єсюнін (співголова, відповід. ред.) та ін. Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2011. С. 234–242.

59. Адамський В. Р. Кам'янець-Подільський державний український університет в рецепції О. М. Пашенко середини 1930-х років. *Подільська еміграція в контексті європейської та світової культури*: Матеріали міжнар. науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 17–18 березня 2011 р.) / голова ред. кол. І. М. Шоробура. Хмельницький: Видавець ПП Заколотний М. І., 2011. С. 88–93.

60. Адамський В. Р. Подільське губерніальне земство та Кам'янець-Подільський державний український університет: на ниві реалізації спільних проєктів. *Шості педагогічні читання пам'яті М. М. Дарманського: професійна підготовка педагогічних кадрів в умовах інноваційної перебудови української національної освіти: сучасний стан, проблеми, перспективи розвитку*: Матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 31 березня 2011 р.) / Хмельницька обласна державна адміністрація, Хмельницька обласна рада, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. Хмельницький: ХГПА, 2011. С. 27–28.

61. Адамський В. Р. Фізико-математичний факультет Кам'янець-Подільського національного університету: перші кроки в освітньому просторі. *Освіта, наука і культура на Поділлі*: зб. наук. праць / голова ред. кол. П. Т. Тронько. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2011. Т. 17: Пам'яті академіка Петра Тимофійовича Тронька. С. 64–77.

2012 рік

62. Адамський В. Р. Богословський факультет Кам'янець-Подільського державного українського університету в національному освітньому просторі. *Педагогіка духовності*: збірник наукових праць / ред. кол.: Л. Г. Білий (голова) та ін. Хмельницький: Хмельницький інститут МАУП, 2012. С. 226–237.

63. Адамський В. Р. Життєпис Олімпіади Пащенко крізь призму власного інтелектуального доробку. *Пащенко О. М. Матеріали до життєпису* / Олімпіада Пащенко; упоряд., авт. передм. В. Адамський. Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2012. С. 3–63.

64. Адамський В. Р. Кам'янець-Подільський державний український університет і національно-мовні проблеми. *Хмельниччина в контексті історії України*: Матеріали всеукр. науково-краєзнавчої конференції / ред. кол.: Л. В. Баженов (голова), С. М. Єсюнін та ін. Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2012. С. 211–214.

65. Адамський В. Р. Кам'янець-Подільський державний український університет у фондах державного архіву Хмельницької області. *Сучасні засоби збереження документів та нові методологічні підходи до наукових досліджень і застосування документів Національного архівного фонду України*: наук. зб. за підсумками Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Кам'янець-Подільський, 20–21 вересня 2012 р.): Присвячується 75-й річниці утворення Хмельницької області та 90-річчю Державного архіву Хмельницької області / ред. кол.: С. А. Копилов, В. Г. Байдич, А. Г. Філінюк та ін. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2012. С. 239–245.

66. Адамський В. Р. Національне університетське будівництво доби Української революції 1917–1920 рр. у візії В. К. Приходька. *Приходько В. К. З історії повстання державного університету в Кам'янці на Поділлі* / Віктор Кіндратович Приходько; упоряд. та авт. передм. В. Р. Адамський. Хмельницький: ПП Заколотний М. І., 2012. С. 3–21.

67. Адамський В. Р. Олімпіада Пащенко в громадському русі Поділля доби Української революції 1917–1920 рр. (на матеріалах «Земства»). *Духовні витоки Поділля: жінки в історії краю*: Матеріали всеукр. науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 1 березня 2012 р.) / ред. кол.: І. М. Шоробура (голова) та ін. Хмельницький: ПП Заколотний М. І., 2012. С. 57–65.

2013 рік

68. Адамський В. Р. Богословський факультет Кам'янець-Подільського державного українського університету в національному освітньому просторі (1918–1920 рр.). *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки*. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2013. Вип. 6: На пошану професора А. Г. Філінюка. С. 435–446.

69. Адамський В. Р. Національна освіта доби Української революції 1917–1920 років у свідченнях Леоніда Білецького. *Білецький Л. Т. Мої спомини (1917–1926 рр.)* / Леонід Тимофійович Білецький; підготовка тексту, вступ. ст. та імен. покажч. В. Р. Адамський. Кам'янець-Подільський: «Медобори–2006», 2013. С. 3–24.

70. Адамський В. Р. Особовий фонд Олімпіади Пащенко в архівних зібраннях ЦДАМЛМ України. *Духовні витоки Поділля: педагоги в історії краю: Матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 21 березня 2013 р.)* / ред. кол.: І. М. Шоробура (голова) та ін. Хмельницький: ПП Заколотний М. І., 2013. С. 362–368.

71. Адамський В. Р. Університетське будівництво доби Української революції 1917–1920 рр.: погляд В. К. Приходька. *Освіта, наука і культура на Поділлі: зб. наук. праць* / голова ред. кол. О. П. Реснт. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2013. Т. 20: 95-річчю заснування Кам'янець-Подільського державного українського університету присвячується. С. 22–35.

2014 рік

72. Адамський В. Р., Кришук Б. С. «Просвіти» Поділля у документах доби національного відродження 1917–1920 років. *«Просвіти» Поділля в добу Української революції (1917–1920): збірник документів і матеріалів* / упоряд., вступ. ст.: В. Адамський, Б. Кришук. Кам'янець-Подільський: «Медобори–2006», 2014. С. 7–36.

73. Адамський В. Р. Богословські студії в університетських центрах на українських землях: до генези питання. *Історія, культура та освіта: християнський вимір: зб. наук. праць* / ред. кол.: Л. Г. Білий (голова) та ін. Хмельницький: Вид-во ХІ МАУП, 2014. С. 8–18.

74. Адамський В. Р. Документальні джерела з історії «Просвіт» Поділля доби Української революції (1917–1920 рр.). *«Просвіти»: минуле та сучасне: Матеріали регіональної науково-практичної конференції (м. Кам'янець-Подільський, 4 грудня 2013 р.)* / [ред. кол.:

В. А. Дубінський (голова), О. Б. Комарніцький (відп. ред.), В. В. Полятинчук та ін. Кам'янець-Подільський: «Медобори-2006», 2014. С. 84–94.

75. Адамський В. Р. Заснування богословського факультету Кам'янець-Подільського державного українського університету: задум і реалізація. *Освіта, наука і культура на Поділлі*: зб. наук. праць / голова ред. кол. О. П. Реєнт. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2014. Т. 21: Присвячено 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка. С. 102–117.

76. Адамський В. Р. Іван Огієнко та українське студентство у початковий період еміграції. *Збереження національної ідеї та національної самосвідомості українського народу в контексті трагічних подій ХХ століття (до 120-річчя від дня народження Якова Гальчевського)*: зб. наук. праць Хмельницького інституту МАУП / ред. кол.: Л. Г. Білий (голова) та ін. Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М. І., 2014. Вип. VIII. С. 9–23.

77. Адамський В. Р. Кам'янець-Подільський державний український університет у долі К. В. Широцького. *Духовні витoki Поділля: митці в історії краю*: Матеріали ІV всеукр. науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 13 березня 2014 р.). Хмельницький: ХГПА, 2014. С. 138–145.

78. Адамський В. Р. Науково-освітня та громадсько-політична діяльність Івана Огієнка у світлі документів Державного архіву Хмельницької області. *Листування Івана Огієнка (1909–1921) / упоряд., авт. передм. В. Р. Адамський*. Кам'янець-Подільський: «Медобори-2006», 2014. С. 3–60.

79. Адамський В. Р. Невідомі листи до В. О. Біднова Кам'янецької доби (за матеріалами Державного архіву Хмельницької області). *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки*. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2014. Вип. 7: На пошану академіка П. Т. Тронька (до 100-річчя від дня народження). С. 28–39.

80. Адамский В. Р. Становление национальной высшей школы в период деятельности Центральной Рады. *Ученые записки УО «ВГУ имени П. М. Машерова»: сб. науч. тр.* Витебск: ВГУ им. П. М. Машерова, 2014. Т. 17. С. 44–49.

81. Адамський В. Р. Тарас Шевченко в житті та творчості Олімпіади Пащенко-Шульмінської. *Пащенко-Шульмінська О. М. Моя Шевченкіана / упоряд., авт. передм.* В. Р. Адамський. Кам'янець-Подільський: «Медобори-2006», 2014. С. 7–22.

2015 рік

82. Адамский В. Р. Богословское образование в университетах Украины: к истории вопроса. *Электронный периодический рецензируемый научный журнал «SCI-ARTICLE.RU».* 2015. № 24. С. 128–139. Режим доступа: <http://sci-article.ru>

83. Адамський В. Р. Богословська література у бібліотечних фондах Кам'янець-Подільського державного українського університету (1918–1920 рр.). *Наукові записки Острозького національного університету. Серія: Історичне релігієзнавство.* Острог: Острозький національний університет, 2015. Вип. 12. С. 3–15.

84. Адамський В. Р. Богословська література у бібліотечних фондах Кам'янець-Подільського державного українського університету (1918–1920 рр.). *Духовні витoki Поділля: науковці в історії краю.: Матеріали V всеукр. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 23 квітня 2015 р.) / ред. кол.: І. М. Шоробура (голова) та ін. Хмельницький: ХГПА, 2015. С. 129–139.*

85. Адамський В. Р. Богословська освіта в університетах Наддніпрянської України імперської доби у контексті європейського досвіду. *Десяті педагогічні читання пам'яті М. М. Дарманського: розвиток системи освіти України в умовах євроінтеграційних процесів: здобутки і перспективи: Матеріали всеукр. науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 14 квітня*

2015 р.) / ред. кол.: І. М. Шоробура (голова) та ін. Хмельницький: ХГПА, 2015. С. 52–56.

86. Адамський В. Р. Богословський факультет Кам'янець-Подільського державного українського університету в історіографії (1918–2012). *Освіта, наука і культура на Поділлі*: зб. наук. праць / гол. ред. кол. О. П. Реєнт. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2015. Т. 22: Присвячено 100-річчю від дня народження академіка П. Т. Тронька. С. 330–347.

87. Адамський В. Р. Богословський факультет Кам'янець-Подільського державного українського університету в історіографічних дослідженнях його діяльності. *Хмельницькі краєзнавчі студії*: науково-краєзнавчий збірник / [ред. кол.: Л. В. Баженов (голова), Ю. І. Блажевич (співголова), С. М. Єсюнін (відп. секретар) та ін.]. Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2015. Вип. 6. С. 17–34.

88. Адамський В. Р. Джерела з історії богословського факультету Кам'янець-Подільського державного українського університету. *Гілея: наук. вісник*: зб. наук. праць / гол. ред. В. М. Вашкевич. Київ: Вид-во «Гілея», 2015. Вип. 99. С. 92–96.

89. Адамський В. Р. Джерела з історії університетської богословської освіти в центральних та регіональних архівах України. *Архіви-наука-суспільство: шляхи взаємодії*: Матеріали всеукр. (з міжнародною участю) науково-практичної конференції (м. Київ, 21–22 травня 2015 р.) / Державна архівна служба України, Український НДІ архівної справи та документознавства, Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, історичний факультет, кафедра архівознавства та спеціальних галузей історичної науки, Спілка архівістів України; ред. кол.: Г. І. Калінічева (голова) та ін. Київ, 2015. С. 11–14.

90. Адамський В. Р. Кам'янець-Подільський державний український університет у житті та літописі його сучасників. *Кам'янець-Подільський державний український університет (1917–1921). Ювілейні спогади /*

упоряд. та авт. передм. В. Р. Адамський. Кам'янець-Подільський: «Медобори-2006», 2015. С. 5–23.

91. Адамський В. Р. Кам'янець-Подільський державний український університет у літописі його сучасників. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: наук. зб.: серія філологічна* / ред. кол.: Л. М. Марчук (гол. ред.), В. П. Атаманчук (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. Вип. XII. С. 6–16.

92. Адамський В. Р. Корпорація богословського факультету Кам'янець-Подільського державного українського університету і переклад Біблії на українську мову. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Бібліотекознавство. Книгознавство: зб. наук. праць* / ред. кол.: С. А. Копилов (голова), В. С. Прокопчук (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2015. Вип. 4. С. 72–76.

93. Адамський В. Р. Культурно-просвітницька діяльність корпорації богословського факультету Кам'янець-Подільського державного українського університету. *Гуманітарний корпус: збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії* / ред. кол.: М. А. Бойчук, В. І. Бондар, І. І. Дробот та ін. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. Вип. 4. С. 3–5.

94. Адамський В. Р. Навчальний процес на богословському факультеті Кам'янець-Подільського державного українського університету. *Гілея: науковий вісник: зб. наук. праць* / гол. ред. В. М. Вашкевич. Київ: Вид-во «Гілея», 2015. Вип. 93. С. 40–44.

95. Адамський В. Р. Професорсько-викладацька корпорація богословського факультету Кам'янець-Подільського державного українського університету. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: наук. зб.* / гол. ред. С. А. Копилов. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2015. Вип. XI. С. 6–15.

96. Адамський В. Р. Юридичне оформлення богословського факультету Кам'янець-Подільського державного українського університету. *Молодий вчений: науковий журнал*. 2015. № 2. Ч. I. С. 8–11.

2016 рік

97. Адамський В. Р. Богословський факультет Кам'янець-Подільського державного українського університету у вимірі культурно-освітньої та державотворчої діяльності (1918–1920 рр.). *Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзнавчий зб.* / [ред. кол. Баженов Л. В. (голова), Блажевич Ю. І. (співголова), Єсюнін С. М. (відп. секретар) та ін.]. Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2016. Вип. 8. С. 13–19.

98. Адамський В. Р. Доля інтелектуальної спадщини О. М. Пащенко крізь призму листів В. Я. Кривицької. *Кам'янець-Подільський у контексті українсько-європейських зв'язків: матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф.*, (м. Кам'янець-Подільський, 17–18 травня 2012 р.) / ред. кол.: О. М. Завальнюк (гол.), О. Б. Комарніцький (відп. ред.), Л. В. Баженов та ін. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори», 2016. С. 274–284.

99. Адамський В. Р. Кам'янець-Подільський державний український університет у спогадах його студентів. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: наук. зб.: серія філологічна* / ред. кол.: Л. М. Марчук (гол. ред.), В. П. Атаманчук (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. Вип. XIII. С. 6–15.

100. Адамський В. Р. Михайло Грушевський в оцінках сучасників у Кам'янецький період діяльності. *Збереження національної ідеї та національної самосвідомості українського народу в контексті трагічних подій ХХ–ХХІ століть (до 150-річчя з дня народження Михайла Грушевського (1866–1934), вченого, історика, політичного і державного діяча, голови Центральної Ради): зб. наук. праць* / гол. ред. Л. Г. Білий. Хмельницький: Вид-во ХІ МАУП, 2016. Вип. 10. С. 13–21.

101. Адамський В. Р. Проблема відродження Української Православної Церкви на шпальтах газети «Життя Поділля». *Історія, культура та освіта: християнський вимір (до 80-річчя від дня народження Блаженнішого Володимира, Митрополита Київського і всієї України)*: зб. наук. праць / гол. ред. Л. Г. Білий. Хмельницький: Вид-во ХІ МАУП, 2016. Вип. 5. С. 20–31.

102. Адамський В. Р. «Просвіти» Поділля доби Директорії УНР в історіографічних студіях. *Освіта, наука і культура на Поділлі*: зб. наук. праць / гол. ред. кол.: О. П. Реєнт. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2016. Т. 23: Присвячено 150-річчю від дня народження М. С. Грушевського. С. 302–322.

103. Адамський В. Р. Просвітницькі товариства Поділля на сторінках газети «Село» (листопад – грудень 1918 року). *Хмельницькі краєзнавчі студії*: наук.-краєзн. зб. / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін. Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2016. Вип. 7. С. 14–27.

104. Адамський В. Р. Просвітницькі товариства Поділля на сторінках газети «Життя Поділля» (грудень 1918 – травень 1919). *Духовні витоки Поділля: «Просвіта» в історії краю*: матеріали VI всеукр. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 17 травня 2016 р.) / ред. кол.: І. М. Шоробура (гол.) та ін. Хмельницький: ХГПА, 2016. С. 57–68.

105. Адамський В. Р. Просвітницькі товариства Поділля на шпальтах газети «Подольская мысль» доби гетьманату П. Скоропадського. *Хмельницькі краєзнавчі студії*: наук.-краєзн. зб. / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2016. Вип. 9. С. 38–50.

106. Адамський В. Р. Самоорганізація студентів Кам'янець-Подільського державного українського університету в оцінках його слухачів (історична ретроспектива). *Формування патріотизму та збереження національної ідентичності особистості в умовах*

полікультурного середовища сучасної України: зб. наук. праць / ред. кол.: В. Є. Берека (голова) та ін. Хмельницький: ПП Символ, 2016. С. 6–13.

107. Адамський В. Становлення вищої освіти на Поділлі в контексті діяльності Подільського губернського земства. «Місто Хмельницький в контексті історії України»: мат. I міжнар. наук. істор.-краєзн. конф. (м. Хмельницький, 22 вересня 2016 р. / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), С. М. Єсюнін (співгол., відп. ред.) та ін. Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2016. С. 193–196.

108. Адамський В. Р. Студентство Кам'янець-Подільського державного українського університету у спогадах Б. Сивенка. *День Соборності України: історико-політологічні дискусії*: зб. наук. праць / гол. ред. Л. Г. Білий. Хмельницький: Видавництво ХІ МАУП, 2016. Вип. 3. С. 8–21.

109. Адамський В. Р. Студентський контингент богословського факультету Кам'янець-Подільського державного українського університету: правила прийому, умови проживання та питання самоорганізації. *Історія, культура та освіта: християнський вимір (до 20-річчя заснування Хмельницького інституту МАУП)*: зб. наук. праць / гол. ред. Л. Г. Білий. Хмельницький: Вид-во ХІ МАУП, 2016. Вип. 6. С. 16–29.

2017 рік

110. Адамський В. Р. Видавнича діяльність товариств «Просвіта» на Поділлі в добу Директорії УНР. *Історія, культура та освіта: християнський вимір*: зб. наук. праць / гол. ред. Л. Г. Білий. Хмельницький: Вид-во ХІ МАУП, 2017. Вип. 7. С. 7–23.

111. Адамський В. Р. Джерела з історії богословської корпорації Кам'янець-Подільського державного українського університету у фондах центральних та регіональних архівів. *International scientific-practical conference Forming of modern educational environment: benefits, risks, implementation mechanisms: Conference Proceedings, September 29, 2017*. Tbilisi: Baltija Publishing. S. 116–119.

112. Адамський В. Р. Документи центральних та регіональних архівів України про діяльність Проскурівської міліції періоду Центральної Ради. *Вісник Державного архіву Хмельницької області «Подільська старовина»* / гол. ред. кол.: В. Г. Байдич. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2017. Вип. 2: Присвячено 95-річчю організації архівної справи на Хмельниччині та 100-річчю Української революції 1917–1921 років. С. 206–215.

113. Адамський В. Р. Духовно-просвітницька діяльність професорсько-викладацького складу богословського факультету Кам'янець-Подільського державного українського університету. *День Соборності України: історико-політологічні дискусії (до 100-річчя створення Української Центральної Ради та початку національно-демократичної революції)*: зб. наук. праць / гол. ред. Л. Г. Білий. Хмельницький: Вид-во ХІ МАУП, 2017. Вип. 4. С. 18–40.

114. Адамський В. Р. Заснування та відновлення діяльності просвітницьких товариств на Поділлі у грудні 1918 р. – квітні 1919 р. *Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзнавчий збірник* / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2017. Вип. 11. С. 36–57.

115. Адамський В. Р. І Універсал Центральної ради: Подільський вимір. *Поділля та Південно-Східна Волинь у першій половині ХХ століття: суспільно-політичні, соціально-економічні, культурно-освітні процеси та повсякдення*: мат. міждисцип. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 6 грудня 2017 р.) / І. М. Шоробура (гол. ред.), В. М. Островий (відп. ред.), В. Р. Адамський та ін. Хмельницький: ХГПА, 2017. С. 53–70.

116. Адамський В. Р. Ідея національного університету за доби Центральної Ради: спроба реалізації. *Освіта, наука і культура на Поділлі*: зб. наук. праць / гол. ред. кол.: О. П. Реєнт. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2017. Т. 24: Присвячено 100-річчю подій Української революції 1917–1921 років. С. 15–27.

117. Адамський В. Р. Інститут Головноуповноваженого уряду Української Народної Республіки у фондах Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України. *Головноуповноважений уряду Української Народної Республіки (1919–1920): Док. та мат. /* упоряд., авт. передм. В. Р. Адамський. Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2017. С. 5–14.

118. Адамський В. Р. Інститут комісара Тимчасового уряду в Проскурівському повіті. *Матеріали XV Подільської наукової історико-краєзнавчої конференції присвяченої 100-річчю Української революції 1917–1921 рр., 100-річчю заснування Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка /* ред. кол.: С. А. Копилов (співгол.), О. П. Реєнт (співгол.), Л. В. Баженов (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2017. С. 31–38.

119. Адамський В. Р. Інститут Могилів-Подільського повітового комісара у документах доби. *Шоста Могилів-Подільська наук.-краєзн. конф.: мат. конф., (27–28 жовтня 2017 р., м. Могилів-Подільський) /* ред. кол.: С. Д. Гальчак (гол.), Л. В. Баженов (співгол.), Ю. А. Зінько (співгол.). Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2017. С. 110–127.

120. Адамський В. Р. Кам'янець-Подільський у суспільно-політичних трансформаціях навесні 1917 року. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника: зб. наук. праць /* ред. кол.: О. О. Заремба (гол.), Л. В. Баженов, Д. П. Ващук та ін. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О. А., 2017. Т. 1. С. 6–22.

121. Адамський В. Р. Матеріальне та фінансове становище товариств «Просвіта» на Поділлі в добу Директорії УНР. *Межибіж: наук. вісник з проблем регіональної історії та пам'яткознавства /* ред. кол.: А. Г. Філінюк (співгол.), І. М. Трунова (співгол.), О. Г. Погорілець (співгол.) та ін. Меджибіж, 2017. Ч. 1. С. 176–183.

122. Адамський В. Р. Музична діяльність просвітницьких товариств Поділля в добу Директорії

УНР. Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб. / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсунін (відп. секр.) та ін. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2017. Вип. 10. С. 24–33.

123. Адамський В. Р. Нові документи з національного архівного фонду про діяльність О. М. Пашенко. *Перша Чернівецька наукова історико-краєзнавча конференція, присвячена 100-річчю Української революції 1917–1921 рр.*: мат. конф., (6 жовтня 2017 р., смт. Чернівці) / ред. кол.: Ю. А. Зінько (гол.), С. Д. Гальчак (співгол.), А. В. Войнаровський (відп. секр.). Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2017. С. 14–23.

124. Адамський В. Р. Поділля у революційних процесах 1917 року. *Поділля в добу Української революції. Рік 1917: Док. та мат.* / упоряд., автор передмови В. Р. Адамський. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2017. С. 11–20.

125. Адамський В. Р. Подільський священник Василь Гречулевич у періодиці та архівних фондах України. *Духовні витоки Поділля: церква та релігійні діячі в історії краю*: матеріали VII всеукр. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 25 квітня 2017 р.) / ред. кол. І. М. Шоробура (гол.), О. М. Галус, Ю. В. Телячий та ін. Хмельницький: ХГПА, 2017. С. 248–261.

126. Адамський В. Р. Польська громада і заснування Кам'янець-Подільського державного українського університету. *Україна-Польща: історичне сусідство*: мат. міжнар. наук. конф. (м. Вінниця, 19–20 травня 2017 р.) / ред. кол.: Ю. А. Зінько, О. А. Мельничук та ін. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. С. 239–242.

127. Адамський В. Р. Просвітяни Поділля у державотворчих процесах доби Директорії УНР. *Збереження національної ідеї та національної самосвідомості українського народу в контексті трагічних подій ХХ–ХХІ століть (до 100-річчя подій Української революції 1917–1921 років)*: зб. наук. праць / гол. ред. Л. Г. Білий. Хмельницький: Вид-во ХІ МАУП, 2017. Вип. 11. С. 11–34.

128. Адамський В. Р. Проскурів у муніципальній кампанії 1917 року. *Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб. / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2017. Вип. 12. С. 32–43.*

129. Адамський В. Р. Свято відкриття Кам'янець-Подільського державного українського університету: невідомі сторінки. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: науковий збірник.: серія філологічна / ред. кол.: Л. М. Марчук (гол. ред.), В. П. Атаманчук (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2017. Вип. XIV. С. 6–15.*

130. Адамський В. Р. Товариства «Просвіта» доби Директорії УНР у підтримці гуманітарних ініціатив. *Хмельниччина: історія та сучасність: матеріали наукової історико-краєзнавчої конференції з міжнародною участю (м. Хмельницький, 27 вересня 2017 р. / ред. кол.: Л. В. Баженов (голова), С. М. Єсюнін (відповідальний ред.). Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2017. С. 110–117.*

131. Адамський В. Р. Товариства «Просвіта» та Український Національний Союз у документах доби (за матеріалами Державного архіву Хмельницької області). *Вісник Державного архіву Хмельницької області «Подільська старовина» / гол. ред. кол.: В. Г. Байдич. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2017. Вип. 1: Присвячено 95-річчю організації архівної справи на Хмельниччині та 100-річчю Української революції 1917–1921 років. С. 163–169.*

132. Адамський В. Р. Університетська тема на сторінках газети «Голос Подольської церкви». *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: наук. зб.: серія історична / ред. кол.: С. А. Копилов (гол. ред.), О. М. Завальнюк (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2017. Вип. XIII. С. 250–261.*

2018 рік

133. Адамський В. Р. Документи Головноуповноваженого уряду УНР в архівних зібраннях України. *Освіта і культура Поділля в добу Директорії (грудень 1918–1921 рр.)*: збірник матеріалів всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф. (м. Хмельницький, 15 листопада 2018 р.) / ред. кол.: Л. В. Баженов (голова), Ю. І. Блажевич, Н. І. Трішкіна та ін. Хмельницький: ХНУ, 2018. С. 185–190.

134. Адамський В. Р. Життєпис С. І. Кисельова крізь призму формулярного списку 1917 року. *Хмельницькі краєзнавчі студії*: наук.-краєзн. зб. / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2018. Вип. 15. С. 59–70.

135. Адамський В. Р. І Універсал Центральної Ради в оцінці фракцій Подільського губернського земського зібрання. *Хмельницькі краєзнавчі студії*: наук.-краєзн. зб. / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2018. Вип. 13. С. 27–35.

136. Адамський В. Р. Кам'янець-Подільська рада громадських організацій у революційних процесах навесні 1917 року. *Духовні витоки Поділля: Місцеве самоврядування в історії краю*: мат. VIII всеукр. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 12 квітня 2018 р.) / ред. кол.: І. М. Шоробура (гол.) та ін. Хмельницький: ХГПА, 2018. С. 7–18.

137. Адамський В. Р. Мистецька діяльність товариств «Просвіта» на Поділлі в добу Української Центральної Ради. *Збереження національної ідеї та національної самосвідомості українського народу в контексті трагічних подій ХХ-ХХІ століть (до 100-річчя завершення Першої світової війни (1914–1918 рр.), 85-х роковин Голодомору (1932–1933 рр.), 80-х роковин Великого терору – масових репресій (1937–1938 рр.)*: зб. наук. праць / гол. ред. Л. Г. Білий. Хмельницький: Вид-во ХІ МАУП, 2018. Вип. 12. С. 7–16.

138. Адамський В. Р. Набуття містечком Тульчин статусу міста. *Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб.* / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2018. Вип. 14. С. 19–28.

139. Адамський В. Р. Поділля в добу Центральної Ради: регіон у контексті розвитку революційних процесів. *Регіональний вимір подій Української революції (1917–1921 рр.): Схід-Захід: мат. міжвузівського круглого столу (м. Хмельницький, 21 квітня 2018 р.)* / ред. кол.: І. М. Шоробура (гол. ред.), Г. С. Гамрецька (відп. ред.), В. Р. Адамський, Ю. І. Блажевич та ін. Хмельницький-Харків: ХГПА, 2018. С. 5–9.

140. Адамський В. Р. Поділля у революційних процесах 1917 року. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки* / ред. кол.: А. Г. Філінюк (відп. ред.). Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2018. Вип. 11: До 100-річчя від заснування Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. С. 351–359.

141. Адамський В. Р. Подільська губерньська рада громадських організацій: механізми конструювання інституції. *Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб.* / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2018. Вип. 18. С. 26–36.

142. Адамський В. Р. Подільське віддуння І Універсалу Центральної Ради в земському середовищі. *День Соборності України: історико-політологічні дискусії (до 100-річчя бою під Крутами (29. 01. 1918 року): зб. наук. праць* / гол. ред. Л. Г. Білий. Хмельницький: Вид-во ХІ МАУП, 2018. Вип. 5. С. 28–42.

143. Адамський В. Р. Подільське губерньське земство в умовах суспільних викликів весни 1917 року. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника: зб. наук. пр.* / ред. кол.: О. О. Заремба (гол.),

Л. В. Баженов, Д. П. Ващук та ін. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О. А., 2018. Т. 2. С. 132-144.

144. Адамський В. Р. Подільський вимір Соловецького табору особливого призначення. *Вісник Державного архіву Хмельницької області «Подільська старовина»* / гол. ред. кол.: В. Г. Байдич. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2018. Вип. 3: Присвячено 80-м роковинам Великого терору – масових політичних репресій 1937–1938 років в Україні. С. 45–47.

145. Адамський В. Р. Подільський кооперативний з'їзд у контексті революційних процесів весни 1917 року. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Історичні науки* / ред. кол.: В. Смолій, Л. Баженов, В. Газін та ін. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2018. Т. 28: До 100-річчя від заснування Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. С. 435–447.

146. Адамський В. Р. Просвітницький рух на Поділлі в добу Української Центральної Ради: Кам'янець-Подільська історіографічна школа. *«Товариство «Просвіта»: історія та сучасність (до 150-річчя утворення «Просвіти»)»: зб. мат. круглого столу* / ред. кол.: В. А. Дубінський (гол.) та ін. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2018. С. 7–17.

147. Адамський В. Р. Професорсько-викладацька корпорація Кам'янець-Подільського інституту народної освіти в контексті політичних репресій. *«Великий терор на Поділлі (до 80-річчя Великого терору 1937–1938 рр.)»: зб. матеріали міжнародної науково-практичної конф. (м. Хмельницький-Меджибіж, 11–12 травня 2018 р.)* / ред. кол.: М. Зелінський, П. Адельсгрубер, М. Олійник. Хмельницький: ХНУ, 2018. С. 127–133.

148. Адамський В. Р. Симон Петлюра на Поділлі у 1919 році (До 100-річчя з часу перебування у м. Кам'янці-Подільський Директорії та уряду УНР).

Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини на 2019 рік: реком. бібліогр. довід. / К. А. Чабан (відп. за вип.). Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2018. С. 55–58.

149. Адамський В. Р. Хмельницька область у контексті адміністративних та територіальних реформ. *Об'єднані територіальні громади Хмельниччини: інформ. зб.* / уклад.: І. М. Шоробура, О. М. Галус. Хмельницький: ФОП Мельник А. А., 2018. С. 7–14.

150. Адамський В. Р. Часопис «Вестник Каменец-Подольського исполнительного комитета» в інформаційному просторі Поділля (березень – травень 1917 р.). *Сторінки історії Української революції та більшовицьких репресій на Поділлі (1917–1930-ті рр.): зб. наук. праць* / ред. кол.: О. О. Заремба (гол.), Л. В. Баженов, В. А. Дубінський та ін. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О. А., 2018. С. 259–272.

151. Адамський В. Р. Часопис «Известия Винницкой городской думы» в інформаційному просторі Поділля. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження: мат. ХХІХ всеукр. наук. істор.-краєзн. конф. (6-7 вересня 2018 р., м. Вінниця)* / Ю. А. Зінько (відп. ред.). Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2018. С. 74–83.

152. Адамський В. Р. Ямпільський повітовий комісар у революційну добу (березень 1917 р. – квітень 1918 р.). *Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб.* / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2018. Вип. 16. С. 64–69.

2019 рік

153. Adamskyi V., Kryshchuk B. The influence of European tradition on the formation of the Ukrainian model of university education (1917 – the beginning of 1918). *Skhinoievropeiskyi Istorychnyi Visnyk. [East European Historical Bulletin]*. 2019. 11. S. 108–117.

154. Teliachyi Yu. V., Adamskyi V. R., Kryshchuk B. S. The Problem of Emigration and Deportation in the Fate of Academician Community of the Kamianets-Podilskyi State

Ukrainian University. *Universum Historiae et Archeologiae*. 2019. Vol. 2 (27). Issue 1, pp. 109–124.

155. Адамський В. Р. Видавнича діяльність товариств «Просвіта» на Поділлі доби Української Центральної Ради. *День Соборності України: історико-політологічні дискусії (до 100-річчя соборності України (22. 01. 1919 – 22. 01. 2019): зб. наук. праць / гол. ред. Л. Г. Білий. Хмельницький: Вид-во ХІ МАУП, 2019. Вип. 6. С. 5–13.*

156. Адамський В. Р. Вибори до Старокостянтинівської міської думи у 1917 році. *Старокостянтинівщина та національно-визвольні змагання: Присвячено 100-річчю Української національної революції 1917–1921 років: наук. зб. за підсумками всеукр. наук.-практ. конф. (м. Старокостянтинів, 7–8 червня 2019 р.) / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), О. М. Завальнюк, В. Г. Байдич та ін. Старокостянтинів: ФОП Словіцький М. Я., 2019. С. 17–24.*

157. Адамський В. Р. Відродження просвітницького руху на Поділлі навесні 1917 року. *Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб. / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2019. Вип. 21. С. 60–70.*

158. Адамський В. Р. Заснування Кам'янець-Подільського державного українського університету крізь призму публікацій газети «Відродження». *Краєзнавець Хмельниччини: наук.-краєзн. зб. / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол. ред.), С. А. Копилов (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. Вип. 12. С. 22–40.*

159. Адамський В. Р. Подільська губернська рада громадських організацій влітку 1917 року. *Кам'янець-Подільський у контексті українсько-європейських зв'язків: матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кам'янець-Подільський, 7–8 жовтня 2019 р.) / ред. кол.: С. А. Копилов (гол.), Л. В. Баженов, В. А. Дубінський та*

ін. Кам'янець-Подільський: ФОП Буйницький О. А., 2019. С. 69–73.

160. Адамський В. Р. Подільська губерньська українська рада у революційних процесах 1917 року. *Збереження національної ідеї та національної самосвідомості українського народу в контексті історичних подій XX-XXI століть: (до 75-х роковин початку депортації українського населення з їх етнічних земель (підписання «Угоди про взаємний обмін населенням у прикордонних районах» між УРСР і Польською республікою): зб. наук. праць / ред. кол.: Л. Г. Білий (гол. ред.) та ін. Хмельницький: Вид-во Хмельницького інституту МАУП, 2019. Вип. 13. С. 19–32.*

161. Адамський В. Р. Подільське відділення Тетянинського комітету в роки Першої світової війни. *Історія, культура та освіта: християнський вимір: зб. наук. пр. / ред. кол.: Л. Г. Білий (гол. ред.) та ін. Хмельницький: Вид-во ХІ МАУП, 2019. Вип. 9. С. 9–17.*

162. Адамський В. Р. Просвітницький рух на Поділлі в добу Української Центральної Ради. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: наук. зб.: серія історична / ред. кол.: С. А. Копилов (гол. ред.), О. М. Завальнюк (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. Вип. XV. С. 196–211.*

163. Адамський В. Р. «Просвіти» Поділля у державотворчих процесах доби Української Центральної Ради. *Хмельницькі краєзнавчі студії: науково-краєзнавчий збірник / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2019. Вип. 20. С. 29–44.*

164. Адамський В. Р. Просвітницький рух на Поділлі в добу Української Центральної Ради: історіографія проблеми. *Дунаєвеччина очима дослідників, учасників і свідків історичних подій: зб. наук.-краєзн. праць / ред. кол.: В. С. Прокопчук (гол.), І. А. Ісакова (відп. секр.), Л. В. Баженов та ін. Дунаївці; Кам'янець-Подільський: ПП Зволейко Д. Г., 2019. Вип. 7. С. 72–99.*

165. Адамський В. Р. Революційні процеси на Поділлі доби Центральної Ради у фондах Державного архіву Хмельницької області. *Вісник Державного архіву Хмельницької області «Подільська старовина»* / гол. ред. кол.: В. Г. Байдич. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2019. Вип. 4: Присвячено 100-річчю з часу створення архівної комісії на Поділлі. С. 10–16.

166. Адамський В. Р. Софія Русова і Подільський край. *Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини на 2020 рік: Рекомендований бібліографічний довідник* / уклад.: О. М. Шеїн, В. М. Борецько; відп. за вип. К. А. Чабан. Хмельницький: ФОП А. М. Стрихар, 2019. С. 83–85.

167. Адамський В. Р. Фінансове забезпечення товариств «Просвіта» на Поділлі в добу Української Центральної Ради. *Хмельницькі краєзнавчі студії: науково-краєзнавчий збірник* / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2019. Вип. 19. С. 33–38.

168. Адамський В. Р. Формування українських громадських структур у Вінниці навесні 1917 року. *Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб.* / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2019. Вип. 22. С. 60–69.

169. Адамський В. Р., Блажевич Ю. І. Життєвий та інтелектуальний простір Валентина Ільїнського. *Хмельницькі краєзнавчі студії: науково-краєзнавчий зб.* / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2019. Вип. 22. С. 41–50.

170. Адамський В. Р., Крищук Б. С., Крищук В. О. Початкові школи Проскурова на початку 1920 року: візія освітнього референта. *Духовні витоки Поділля: Заклади освіти в історії краю: мат. ІХ всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Хмельницький, 16 травня

2019 р.) / ред. кол.: І. М. Шоробура (голова) та ін. Хмельницький: ХГПА, 2019. С. 59–64.

171. Телячий Ю. В., Адамський В. Р., Крищук Б. С. Розвиток освітньої справи в контексті діяльності товариства «Просвіта» на Поділлі на початку ХХ століття. *Хмельницькі краєзнавчі студії*: наук.-краєзн. зб. / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2019. Вип. 23. С. 176–197.

2020 рік

172. Адамський В. Р. Вибори до Всеросійських Установчих зборів в Ушицькому повіті. *Хмельницькі краєзнавчі студії*: науково-краєзнавчий збірник / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2020. Вип. 29. С. 28–35.

173. Адамський В. Р. Вибори до Всеросійських Установчих зборів у Кам'янецькому повіті. *Хмельницькі краєзнавчі студії*: наук.-краєзн. зб. / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2020. Вип. 28. С. 78–83.

174. Адамський В. Р. Вибори до Всеросійських Установчих зборів у Летичівському повіті. *Історія, культура та освіта: християнський вимір*: зб. наук. пр. / ред. кол.: Л. Г. Білий (гол. ред.) та ін. Хмельницький: Вид-во ХІ МАУП, 2020. Вип. 10. С. 12–19.

175. Адамський В. Р. Вибори до Всеросійських Установчих зборів у Проскурівському повіті. *Хмельницькі краєзнавчі студії*: науково-краєзнавчий збірник / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2020. Вип. 27. С. 20–29.

176. Адамський В. Р. Вінницькі виконавчі комітети у документах революційної доби. *Збереження національної ідеї та національної самосвідомості українського народу в контексті історичних подій ХХ-ХХІ століть*: зб. наук.

праць / ред. кол.: Л. Г. Білий (гол. ред.) та ін. Хмельницький: Вид-во Хмельницького інституту МАУП, 2020. Вип. 14. С. 8–19.

177. Адамський В. Р. Всеподільська вчительська спілка: механізми конструювання громадської інституції. *Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб. / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2020. Вип. 26. С. 21–32.*

178. Адамський В. Р. Гайсинський повітовий комісар у документах доби (березень 1917 – квітень 1918 рр.). *Вісник Державного архіву Хмельницької області «Подільська старовина» / гол. ред. кол.: В. Г. Байдич. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2020. № 2 (6). С. 43–49.*

179. Адамський В. Р. Думські делегації у Кам'янці-Подільському в березні 1917 року. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника: зб. наук. пр. / ред. кол.: О. О. Заремба (гол.), Д. П. Ващук, Р. В. Йолтуховський та ін. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О. А., 2020. Т. 3. С. 51–61.*

180. Адамський В. Р. Епістолярій Головноуповноваженого уряду УНР 1919 року у контексті реалізації державотворчих завдань. *Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб. / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2020. Вип. 24. С. 72–79.*

181. Адамський В. Р. Кам'янець-Подільський осередок партії соціалістів-революціонерів у травні-липня 1917 року. *Матеріали XVI Подільської наукової історико-краєзнавчої конференції: Присвячена 55-річчю проведення першої Подільської історико-краєзнавчої конференції, 25-річчю діяльності Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при К-ПНУ імені Івана Огієнка / ред. кол.: С. А. Копилов (співголова), О. П. Реєнт (співголова), Л. В. Баженов (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2020. С. 51–57.*

182. Адамський В. Р. Листування Головноуповноваженого уряду УНР у контексті реалізації державотворчих завдань. *Головноуповноважений уряду Української Народної Республіки (1919–1920): Листування*. Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2020. С. 5–16.

183. Адамський В. Р. Літинський повітовий комісар у революційну добу (березень 1917 – квітень 1918 рр.). *Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб. / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін.* Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2020. Вип. 25. С. 21–30.

184. Адамський В. Р. Непересічні особистості Подільського краю в контексті революційної доби 1917–1921 років на сторінках унікального видання. *Українська революція в особах: подільський слід: довідник / уклад. Л. І. Марцонь*, Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2020. С. 4–6.

185. Адамський В. Р. Подільський губернатор у революційні дні березня 1917 року. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Історичні науки / ред. кол.: В. Смолій, Л. Баженов, В. Газін та ін.* Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. Т. 30: До 70-річчя від дня народження академіка Валерія Смолія. С. 338–349.

186. Адамський В. Р. Проскурівське земство на початку 1918 року: розподіл повноважень між повітом та волостями. *День Соборності України: історико-політологічні дискусії: зб. наук. праць / гол. ред. Л. Г. Білий*. Хмельницький: Вид-во Хмельницького інституту МАУП, 2020. Вип. 7. С. 9–16.

187. Адамський В. Р. Створення Вінницької єпархії в контексті стратегій міської думи та пастирського зібрання 1-го округу Кам'янецького повіту. *Праці Хмельницького церковно-історичного товариства / ред. кол.: Ю. І. Блажевич (гол.) та ін.* Хмельницький: ФОП А. М. Стрихар, 2020. Вип. 1. С. 30–35.

188. Адамський В. Р. Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія: сто років в освітньому просторі. *Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини на 2021 рік: Рекомендований бібліографічний довідник* / уклад.: О. М. Шеїн, В. М. Борейко; відп. за вип. К. А. Чабан. Житомир: Видавець О. О. Євенок, 2020. С. 160–162.

189. Адамський В. Р. Церковний рух на Поділлі 1917 року у висвітленні «Подільщина». *Праці Хмельницького церковно-історичного товариства* / ред. кол.: Ю. І. Блажевич (гол.) та ін. Хмельницький: ФОП А. М. Стрихар, 2020. Вип. 2. С. 3–18.

190. Адамський В. Р., Семенова А. М. Громадсько-освітня діяльність Олімпіади Пащенко на Дунаєвеччині. *Дунаєвеччина очима дослідників, учасників і свідків історичних подій: зб. наук.-красн. праць* / ред. кол.: В. С. Прокопчук (голова), В. Р. Адамський, Л. В. Баженов та ін. Дунаївці-Кам'янець-Подільський: ПП Зволейко Д., 2020. Вип. VIII. С. 69–77.

191. Адамський В. Р., Семенова А. М. Заснування богословських факультетів в університетах: до історії питання крізь призму публікації в «Голосе Подольської церкви». *Праці Хмельницького церковно-історичного товариства* / ред. кол.: Ю. І. Блажевич (гол.) та ін. Хмельницький: ФОП А. М. Стрихар, 2020. Вип. 1. С. 44–59.

192. Адамський В. Р., Семенова А. М. Фінансовий стан волосних земств Кам'яниччини у 1919 році. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника: зб. наук. пр.* / ред. кол.: О. О. Заремба (гол.), Д. П. Ващук, Р. В. Йолтуховський та ін. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О. А., 2020. Т. 3. С. 305–314.

193. Адамський В., Кришук Б., Кришук В. Микита Годованець: портрет митця на тлі радянської доби. *Духовні витоки Поділля: Письменники в історії краю: матеріали X всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Хмельницький, 14 травня 2020 р.) / ред. кол.:

І. М. Шоробура (гол.) та ін. Хмельницький: ХГПА, 2020. С. 111–122.

194. Поліщук О. С., Адамський В. Р. Інститути влади Літинського повіту в умовах революційних трансформацій навесні 1917 року. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія: зб. наук. пр. / за заг. ред. О. А. Мельничука*. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2020. Вип. 31. С. 69–78.

195. Телячий Ю. В., Адамський В. Р., Крищук Б. С. Розвиток освітньої справи в контексті діяльності товариства «Просвіта» на Поділлі (початок ХХ ст.). *Сторінки історії: Збірник наукових праць*. Київ: Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». 2020. Вип. 51. С. 102–124.

2021 рік

196. Адамський В. Р. Вибори до Ново-Ушицької міської думи у 1917 році. *Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб. / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін.* Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2021. Вип. 30. С. 31–38.

197. Адамський В. Р. Могилівський повіт восени-взимку 1917 року крізь призму повідомлень інструктора Центральної Ради. *Вісник Державного архіву Хмельницької області «Подільська старовина» / гол. ред. кол.: В. Г. Байдич*. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2021. № 1 (7). С. 53–59.

198. Адамський В. Р. Проскурівська повітова рада громадських організацій: інституційна репрезентація та персональний склад. *Хмельницькі краєзнавчі студії: науково-краєзн. зб. / ред. кол.: Л. В. Баженов (голова), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін.* Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2021. Вип. 31. С. 53–63.

199. Адамський В. Р. Кирило-Мефодіївське братство у документах революційної доби. *Праці Хмельницького церковно-історичного товариства* / ред. кол.: Ю. І. Блажевич (голова) та ін. Хмельницький: ФОП А. М. Стрихар, 2021. Вип. 3. С. 3–21.

200. Адамський В. Р. Результати виборів до міських дум на Волині у 1917 році. *Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб.* / ред. кол.: Л. В. Баженов (гол.), Ю. І. Блажевич (співгол.), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2021. Вип. 32. С. 66–72.

201. Адамський В. Р. Малиничський волосний виконавчий комітет у 1917 році. *День Соборності України: історико-політологічні дискусії: зб. наук. праць* / гол. ред. Л. Г. Білий. Хмельницький: Вид-во Хмельницького інституту МАУП, 2021. Вип. 8. С. 5–18.

202. Адамський В. Р. Аграрне питання у візії селян Поділля на початку 1918 року. *Розвиток національного краєзнавства та історико-регіональних досліджень Поділля та Південно-Східної Волині: досвід, проблеми, перспективи (До 75-річчя від дня народження професора Лева Васильовича Баженова): мат. наук. круглого столу (м. Кам'янець-Подільський: 05. 02. 2021 р.)* / ред. кол.: С. А. Копилов (гол.), О. П. Реєнт (співгол.), В. С. Степанков (співгол.), Л. В. Баженов та ін. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2021. С. 284–297.

203. Адамський В. Р. Театральна афіша Кам'янця-Подільського навесні-влітку 1917 року. *Історія, культура та освіта: християнський вимір: зб. наук. пр.* / ред. кол.: Л. Г. Білий (гол. ред.) та ін. Хмельницький: Вид-во ХІ МАУП, 2021. Вип. 11. С. 32–42.

204. Адамський В. Р. Летичівський повітовий комісар у революційну добу (березень 1917 – квітень 1918). *Поділля в добу непу (1921–1928): зб. мат. II Всеукр. наук. іст.-краєзн. конф.* (м. Хмельницький, 22 грудня 2020 р.) / ред. кол.: Л. В. Баженов (голова), Ю. І. Блажевич, С. І. Гребінська та ін. Хмельницький: ФОП Мельник А. А., 2021. С. 148–154.

205. Адамський В. Р. До історії заснування Проскурівських вищих трирічних педагогічних курсів. *Професійна підготовка фахівців в Україні: історія і сучасність: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої 50-річчю від дня створення Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу (м. Кам'янець-Подільський, 1 червня 2021 р.)* / ред. кол.: М. М. Тріпак (гол.) та ін. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2021. С. 47-53.

206. Адамський В. Р. Інститут Подільського губернського комісара 1917-1918 років у архівних зібраннях України. *Архівістика: теорія, методика, практика: матеріали Другої міжнародної науково-практичної конференції (22-23 квітня 2021 р., м. Кам'янець-Подільський)* / ред. кол.: С. А. Копилов (співгол.), А. В. Хромов (співгол.), О. М. Федьков та ін. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2021. С. 7-11.

207. Адамський В. Р. Вибори до Українських Установчих зборів у Проскурові. *Місто Хмельницький в контексті історії України: Матеріали всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції (м. Хмельницький, 24 вересня 2021 р.)* / ред. кол.: Л. В. Баженов (голова), С. М. Єсюнін (відп. ред.) та ін. Хмельницький: ФОП А. М. Стрихар, 2021. С. 99-112.

УЧАСТЬ У МІЖНАРОДНИХ, ВСЕУКРАЇНСЬКИХ І РЕГІОНАЛЬНИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ, СИМПОЗІУМАХ ТА КРУГЛИХ СТОЛАХ

1. Третя міжнародна науково-практична конференція «Кам'янець-Подільський у контексті українсько-європейських зв'язків: історія і сучасність» (м. Кам'янець-Подільський, 5–6 жовтня 2006 р.).

2. Всеукраїнський науково-методичний семінар «Етнопедагогічний та культурологічний потенціал народної іграшки» (м. Хмельницький, 17 квітня 2007 р.).

3. Міжвузівська науково-практична конференція «Професійна підготовка педагогічних кадрів в умовах інноваційної перебудови української національної освіти: сучасний стан, проблеми, перспективи розвитку» (м. Хмельницький, 11 жовтня 2007 р.).

4. Всеукраїнська науково-практична конференція «Треті педагогічні читання пам'яті М. М. Дарманського: актуальні проблеми сучасної педагогічної освіти» (м. Хмельницький, 3 квітня 2008 р.).

5. Друга міжнародна наукова конференція «Проблеми археографії та джерелознавства історії Правобережної України» (м. Хмельницький, 22–24 травня 2008 р.).

6. III міжнародна наукова конференція «Національна інтелігенція в історії та культурі України» (м. Вінниця, 23–24 жовтня 2008 р.).

7. Всеукраїнська науково-практична конференція «Четверті педагогічні читання пам'яті М. М. Дарманського: професіоналізм педагога в контексті європейського вибору України» (м. Хмельницький, 2 квітня 2009 р.).

8. II міжнародна науково-практична конференція молодих учених, присвячена 175-річчю Київського національного університету імені Тараса Шевченка «Дні науки історичного факультету–2009» (м. Київ, 23–24 квітня 2009 р.).

9. VI всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Україна у сучасному геополітичному просторі: погляд молоді» (м. Хмельницький, 28 квітня 2009 р.).

10. XXII всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження: До 360-річчя утворення Української козацької держави» (м. Вінниця, 22 жовтня 2009 р.).

11. Науково-теоретична конференція «Проблеми та перспективи розвитку світових мов в умовах культурної глобалізації» (м. Хмельницький, 10 грудня 2009 р.).

12. Міжнародна науково-практична конференція «Поділля в житті, діяльності і творчості Юхима Січінського та Володимира Січинського» (м. Кам'янець-Подільський, 15-16 грудня 2009 р.).

13. Всеукраїнська науково-практична конференція «П'яті педагогічні читання пам'яті М. М. Дарманського: проблеми освіти в контексті гуманізації суспільства» (м. Хмельницький, 2 квітня 2010 р.).

14. Науково-теоретична конференція «Діяльність товариства «Просвіта» на Поділлі у контексті розвитку освіти та культури» (м. Хмельницький, 20 травня 2010 р.).

15. Міжнародна науково-практична конференція «Роль і функції бібліотек вищих навчальних закладів у контексті модернізації освіти» (м. Кам'янець-Подільський, 7-8 жовтня 2010 р.).

16. XIII Подільська історико-краєзнавча конференція (м. Кам'янець-Подільський, 18-19 листопада 2010 р.).

17. Міжнародна науково-практична конференція «Подільська еміграція в контексті європейської та світової культури» (м. Хмельницький, 17-18 березня 2011 р.).

18. Всеукраїнська науково-практична конференція «Шості педагогічні читання пам'яті М. М. Дарманського: професійна підготовка педагогічних кадрів в умовах

інноваційної перебудови української національної освіти: сучасний стан, проблеми, перспективи розвитку» (м. Хмельницький, 31 березня 2011 р.).

19. Міжнародна науково-практична конференція «Культурно-історична спадщина Польщі та України як чинник розвитку полікультурної освіти» (м. Хмельницький, 12–16 квітня 2011 р.).

20. Регіональна науково-краєзнавча конференція «Подільська «Просвіта»: історія і сьогодення» (м. Кам'янець-Подільський, 2–3 червня 2011 р.).

21. III науково-краєзнавча конференція «Місто Хмельницький в контексті історії України» (м. Хмельницький, 23 вересня 2011 р.).

22. Всеукраїнська науково-практична конференція «Духовні витоки Поділля: жінки в історії краю» (м. Хмельницький, 1 березня 2012 р.).

23. Всеукраїнська науково-практична конференція «Історія, культура та освіта: християнський вимір» (м. Хмельницький, 4 травня 2012 р.).

24. Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасні засоби збереження документів та нові методологічні підходи до наукових досліджень і застосування документів Національного архівного фонду України» (м. Кам'янець-Подільський, 20–21 вересня 2012 р.).

25. Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Хмельниччина в контексті історії України» (м. Хмельницький, 21 вересня 2012 р.).

26. Всеукраїнська науково-практична конференція «Духовні витоки Поділля: педагоги в історії краю» (м. Хмельницький, 21 березня 2013 р.).

27. Регіональна науково-практична конференція «Просвіти»: минуле та сучасне» (м. Кам'янець-Подільський, 4 грудня 2013 р.).

28. IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Духовні витоки Поділля: митці в історії краю» (м. Хмельницький, 13 березня 2014 р.).

29. II всеукраїнська науково-практична конференція «Формування патріотизму та збереження національної ідентичності особистості в умовах полікультурного середовища сучасної України» (м. Хмельницький, 24 квітня 2014 р.).

30. VII всеукраїнська науково-практична конференція «Історія, культура та освіта: християнський вимір (До дня слов'янської писемності і культури)» (м. Хмельницький, 16 травня 2014 р.).

31. Всеукраїнська науково-практична конференція «Велика Вітчизняна війна: уроки історії» (м. Хмельницький, 28 жовтня 2014 р.).

32. XIII всеукраїнська науково-практична конференція «Збереження національної ідеї та національної самосвідомості українського народу в контексті трагічних подій XX–XXI століть (до 120-річчя від дня народження Якова Гальчевського)» (м. Хмельницький, 27 листопада 2014 р.).

33. Всеукраїнська науково-практична конференція «Десяті педагогічні читання пам'яті М. М. Дарманського: розвиток системи освіти України в умовах євроінтеграційних процесів: здобутки і перспективи» (м. Хмельницький, 14 квітня 2015 р.).

34. Всеукраїнська науково-практична конференція «Теоретико-прикладні проблеми юридичної науки на сучасному етапі реформування кримінальної юстиції» (м. Хмельницький, 17 квітня 2015 р.).

35. Всеукраїнська науково-практична конференція «Університетські бібліотеки в сучасному інформаційному просторі» (м. Кам'янець-Подільський, 23 квітня 2015 р.).

36. V всеукраїнська науково-практична конференція «Духовні витоки Поділля: науковці в історії краю» (м. Хмельницький, 24 квітня 2015 р.).

37. VIII всеукраїнська науково-практична конференція «Історія, культура та освіта: християнський вимір (вшанування пам'яті Блаженнішого Володимира Митрополита Київського і всієї України, 1000-річчя

упокоєння Князя Київського Володимира Великого, 220-річчя створення Подільської єпархії)» (м. Хмельницький, 30 квітня 2015 р.).

38. Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Архіви-наука-суспільство: шляхи взаємодії» (м. Київ, 21–22 травня 2015 р.).

39. II міжнародна науково-практична конференція «Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку держави в умовах глобалізації» (м. Хмельницький, 8–9 жовтня 2015 р.).

40. Міжнародна науково-практична конференція «Мовні компетенції як основа для професійного та соціального успіху в Європі» (м. Хмельницький-Кельце, 18 листопада 2015 р.).

41. IX всеукраїнська науково-практична конференція «Історія, культура та освіта: християнський вимір (до 80-річчя від дня народження Блаженнішого Володимира, Митрополита Київського і всієї України)» (м. Хмельницький, 19 листопада 2015 р.).

42. XIV всеукраїнська науково-практична конференція «Збереження національної ідеї та національної самосвідомості українського народу в контексті трагічних подій XX століття (Україна у Другій світовій війні (1939–1945 рр.))» (м. Хмельницький, 26 листопада 2015 р.).

43. Всеукраїнська науково-практична конференція «День Соборності України: історико-політологічні дискусії» (м. Хмельницький, 22 січня 2016 р.).

43. Просвітницькі читання «Подільська Просвіта: історія і сучасність (присвячені 110-й річниці з часу заснування товариства «Просвіта на Поділлі» (м. Хмельницький, 12 квітня 2016 р.).

44. IV всеукраїнська науково-практична конференція «Формування патріотизму та збереження національної ідентичності особистості в умовах полікультурного середовища сучасної України» (м. Хмельницький, 20 квітня 2016 р.).

45. VI всеукраїнська науково-практична конференція «Духовні витoki Поділля: «Просвіта» в історії краю» (м. Хмельницький, 17 травня 2016 р.).

46. X всеукраїнська науково-практична конференція «Історія, культура та освіта: християнський вимір (до 20-річчя заснування Хмельницького інституту Міжрегіональної Академії управління персоналом)» (м. Хмельницький, 19 травня 2016 р.).

47. I міжнародна наукова історико-краєзнавча конференція «Місто Хмельницький в контексті історії України» (м. Хмельницький, 22 вересня 2016 р.).

48. V міжнародна науково-практична конференція «Усноісторичні дослідження: сучасні тенденції, напрями та перспективи» (м. Вінниця, 25–26 жовтня 2016 р.).

49. XV всеукраїнська науково-практична конференція «Збереження національної ідеї та національної самосвідомості українського народу в контексті трагічних подій ХХ–ХХІ століть (150-річчя з дня народження Михайла Грушевського (1866–1934), вченого, історика, політичного та державного діяча, Голови Центральної Ради)» (м. Хмельницький, 24 листопада 2016 р.).

50. Науковий круглий стіл «Іван Огієнко – невтомний сівач на українознавчій ниві» (м. Хмельницький, 4 січня 2017 р.).

51. Всеукраїнська науково-практична конференція «День Соборності України: історико-політологічні дискусії (до 100-річчя створення Української Центральної Ради та початку національно-демократичної революції)» (м. Хмельницький, 25 січня 2017 р.).

52. Історико-патріотичний форум «Українська революція 1917–1921 рр.: передумови, події, процеси, уроки» (м. Красилів, 3 березня 2017 р.).

53. Науковий круглий стіл «Поділля в добу Української революції 1917–1921 рр.» (м. Хмельницький, 23 березня 2017 р.).

54. Всеукраїнська наукова конференція «Українська революція 1917–1921 рр.: передумови, процеси, наслідки, уроки» (смт Меджибіж, 24 березня 2017 р.).

55. XI всеукраїнська науково-практична конференція «Історія, культура та освіта: християнський вимір» (м. Хмельницький, 27 квітня 2017 р.).

56. Міжнародна наукова конференція «Україна-Польща: історичне сусідство» (м. Вінниця, 19–20 травня 2017 р.).

57. Регіональна науково-практична конференція «Поділля в роки Української Центральної Ради» (м. Кам'янець-Подільський, 15 червня 2017 р.).

58. Наукова історико-краєзнавча конференція з міжнародною участю «Хмельниччина: історія та сучасність» (м. Хмельницький, 27 вересня 2017 р.).

59. Перша Чернівецька наукова історико-краєзнавча конференція, присвячена 100-річчю Української революції 1917–1921 рр. (смт Чернівці, 6 жовтня 2017 р.).

60. Шоста Могилів-Подільська науково-краєзнавча конференція (м. Могилів-Подільський, 27–28 жовтня 2017 р.).

61. Науково-практична конференція «Проскурів періоду Української революції 1917–1921 рр.» (м. Хмельницький, 7 листопада 2017 р.).

62. XV Подільська наукова історико-краєзнавчої конференція, присвячена 100-річчю Української революції 1917–1921 рр., 100-річчю заснування Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський, 17–18 листопада 2017 р.).

63. XVI всеукраїнська науково-практична конференція «Збереження національної ідеї та національної самосвідомості українського народу в контексті трагічних подій ХХ–ХХІ століть (100-річчя подій Української революції 1917–1921 років)» (м. Хмельницький, 23 листопада 2017 р.).

64. Міжрегіональна науково-практична конференція «Поділля та Південно-Східна Волинь у першій половині

XX століття: суспільно-політичні, соціально-економічні, культурно-освітні процеси та повсякдення» (м. Хмельницький, 6 грудня 2017 р.).

65. Всеукраїнська науково-практична конференція «День Соборності України: історико-політологічні дискусії (до 100-річчя бою під Крутами (29. 01. 1918 року)» (м. Хмельницький, 29 січня 2018 р.).

66. Науково-краєзнавчий круглий стіл «Символи національної ідентичності» (м. Хмельницький, 22 лютого 2018 р.).

67. VIII всеукраїнська науково-практична конференція «Духовні витоки Поділля: місцеве самоврядування в історії краю» (м. Хмельницький, 12 квітня 2018 р.).

68. Міжвузівський круглий стіл «Регіональний вимір подій Української революції (1917–1921 рр.): Схід-Захід» (м. Хмельницький, 21 квітня 2018 р.).

69. XII всеукраїнська науково-практична конференція «Історія, культура та освіта: християнський вимір (до 1030-річчя Хрещення Київської Русі)» (м. Хмельницький, 27 квітня 2018 р.).

70. Міжнародна науково-практична конференція «Великий терор на Поділлі (до 80-річчя Великого терору 1937–1938 рр.)» (м. Хмельницький, 11–12 травня 2018 р.).

71. XXIX Вінницька всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Вінниччина: минуле та сьогодення (традиції самоврядування на теренах Поділля)» (м. Вінниця, 6–7 вересня 2018 р.).

72. Всеукраїнська науково-практична конференція «Тринадцять педагогічні читання пам'яті М. М. Дарманського: професійна підготовка майбутніх педагогів на засадах освітніх інновацій» (м. Хмельницький, 4 жовтня 2018 р.).

73. Науковий круглий стіл «Військові підрозділи і формування у Проскуріві в період Української революції 1917–1921 років» (м. Хмельницький, 11 жовтня 2018 р.).

74. XVIII науково-краєзнавча конференція «Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України» (смт Меджибіж, 19 жовтня 2018 р.).

75. Наукова історико-краєзнавча конференція «Освіта і культура Поділля в добу Директорії (грудень 1918 р. – 1921 р.)» (м. Хмельницький, 15 листопада 2018 р.).

76. XVII всеукраїнська науково-практична конференція «Збереження національної ідеї та національної самосвідомості українського народу в контексті трагічних подій ХХ–ХХІ століть (100-річчя завершення Першої світової війни (1914–1918 рр.), 85-х роковин Голодомору (1932–1933 рр.), 80-х роковин Великого терору – масових репресій (1937–1938 рр.)» (м. Хмельницький, 22 листопада 2018 р.).

77. Міжнародна науково-практична конференція «Репресивна політика більшовицької влади щодо населення Поділля та Волині в першій половині ХХ ст. (До 80-х роковин великого терору – масових репресій 1937–1938 років)» (м. Хмельницький, 23 листопада 2018 р.).

78. Круглий стіл «Товариство «Просвіта»: історія та сучасність (до 150-річчя утворення «Просвіти)» (м. Кам'янець-Подільський, 27 листопада 2018 р.).

79. Всеукраїнська науково-практична конференція «Українська революція 1917–1921 рр.: апогей національно-визвольної боротьби ХХ ст.» (м. Хмельницький, 30 листопада 2018 р.).

80. Науково-краєзнавчий круглий стіл «ОУН і Степан Бандера як символи боротьби за незалежність України (до 90-річчя створення ОУН, 110-річчя з дня народження Степана Бандери та 55-річного ювілею відомого історика, краєзнавця, хмельничанина Миколи Кабачинського)» (м. Хмельницький, 15 січня 2019 р.).

81. Всеукраїнська науково-практична конференція «День Соборності України: історико-політологічні дискусії (до 100-річчя Соборності України (22. 01. 1919 – 22. 01. 2019)» (м. Хмельницький, 22 січня 2019 р.).

82. Всеукраїнська науково-практична конференція «Національно-патріотичне виховання дітей та молоді: історичний та психолого-педагогічний аспекти» (м. Хмельницький, 14 лютого 2019 р.).

83. Науково-краєзнавчий круглий стіл «Розвиток української ідеї в період Української революції 1917–1921 років у Проскуріві (До 100-річчя Української революції 1917–1921 років» (м. Хмельницький, 28 лютого 2019 р.).

84. Міжнародна науково-практична конференція «Архівістика: теорія, методика, практика» (м. Кам'янець-Подільський, 11–12 квітня 2019 р.).

85. ІХ всеукраїнська науково-практична конференція «Духовні витоки Поділля: заклади освіти в історії краю» (м. Хмельницький, 16 травня 2019 р.).

86. Круглий стіл «Становлення державності в Україні у 1919–1929 роках: проблеми та наслідки» (м. Хмельницький, 31 травня 2019 р.).

87. Регіональний науково-практичний симпозиум «Кам'янець-Подільський – тимчасова столиця Української Народної Республіки» (м. Кам'янець-Подільський, 5 червня 2019 р.).

88. Всеукраїнська науково-практична конференція «Старокостянтинівщина та національно-визвольні змагання» (м. Старокостянтинів, 7–8 червня 2019 р.).

89. Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Селище Дунаївці в сузір'ї територіальних громад: минуле і сьогодення» (смт Дунаївці, 2 серпня 2019 р.).

90. V міжнародна науково-практична конференція «Кам'янець-Подільський у контексті українсько-європейських зв'язків» (м. Кам'янець-Подільський, 7–8 жовтня 2019 р.).

91. XIII всеукраїнська науково-практична конференція «Історія, культура та освіта: християнський вимір» (м. Хмельницький, 18 жовтня 2019 р.).

92. Науковий круглий стіл «Перебування у Проскуріві уряду УНР» (м. Хмельницький, 20 листопада 2019 р.).

93. Регіональна науково-методична конференція «Насилля комуністичного режиму в Україні у першій половині ХХ століття. Пролонговані наслідки і латентні складові Голодомору-геноциду 1932–1933 рр.» (м. Хмельницький, 21 листопада 2019 р.).

94. ХVІІІ всеукраїнська науково-практична конференція «Збереження національної ідеї та національної самосвідомості українського народу в контексті трагічних подій ХХ–ХХІ століть (до 75-х роковин початку депортації українського населення з їх етнічних земель (підписання «Угоди про взаємний обмін населенням у прикордонних районах» між УРСР і Польською республікою)» (м. Хмельницький, 28 листопада 2019 р.).

95. Всеукраїнська науково-практична конференція «День Соборності України: історико-політологічні дискусії (до 80-річчя з дня смерті Софії Русової (18. 02. 1856 – 05. 02. 1940)» (м. Хмельницький, 22 січня 2020 р.).

96. Х всеукраїнська науково-практична конференція «Духовні витoki Поділля: письменники в історії краю» (м. Хмельницький, 14 травня 2020 р.).

97. Науковий онлайн-симпозіум «Поділля в дослідженнях історико-статистичного комітету» (м. Хмельницький, 23 вересня 2020 р.).

98. Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Освіта і освітяни в історії Дунаєвщини» (25 вересня 2020 р.).

99. ХІV всеукраїнська науково-практична конференція «Історія, культура та освіта: християнський вимір» (м. Хмельницький, 22 жовтня 2020 р.).

100. ХVІ Подільська всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція, присвячена 25-річчю утворення та діяльності Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка» (м. Кам'янець-Подільський, 20–21 листопада 2020 р.).

101. XIX всеукраїнська науково-практична конференція «Збереження національної ідеї та національної самосвідомості українського народу в контексті трагічних подій ХХ-ХХІ століть» (м. Хмельницький, 26 листопада 2020 р.).

102. II всеукраїнська історико-краєзнавча конференція «Поділля в добу непу (1921-1928)» (м. Хмельницький, 22 грудня 2020 р.).

103. VI всеукраїнська науково-практична конференція «День Соборності України: історико-політологічні дискусії» (м. Хмельницький, 22 січня 2021 р.).

104. Науковий круглий стіл «Розвиток національного краєзнавства та історико-регіональних досліджень на Поділлі і Південно-Східній Волині: досвід, проблеми, перспективи (До 75-річчя від дня народження професора Лева Васильовича Баженова)» (м. Кам'янець-Подільський, 5 лютого 2021 р.).

105. Друга міжнародна науково-практична конференція «Архівістика: теорія, методика, практика» (м. Кам'янець-Подільський: 22-23 квітня 2021 р.).

106. IV всеукраїнська науково-практична конференція «Суспільні трансформації на Поділлі наприкінці ХVІІІ - на початку ХХ ст.» (м. Кам'янець-Подільський, 26 квітня 2021 р.).

107. XI всеукраїнська науково-практична конференція «Духовні витоки Поділля: Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія в історії краю (до 100-річчя заснування закладу)» (м. Хмельницький, 20 травня 2021 р.).

108. XV всеукраїнська науково-практична конференція «Історія, культура та освіта: християнський вимір (до 25-річчя Хмельницького інституту МАУП)» (м. Хмельницький, 27 травня 2021 р.).

109. Науковий історико-краєзнавчий круглий стіл «Символіка міста Хмельницького - центру області та громади: історія та перспективи розвитку» (м. Хмельницький, 28 травня 2021 р.).

110. Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Професійна підготовка фахівців в Україні: історія і сучасність (присвячена 50-річчю від дня створення Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу)» (м. Кам'янець-Подільський, 1 червня 2021 р.).

111. Всеукраїнська науково-практична конференція «Українська незалежність: 30 років поступу» (м. Хмельницький, 18 серпня 2021 р.).

112. Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Місто Хмельницький в контексті історії України (присвячена 590-річчю першої згадки про місто Хмельницький)» (м. Хмельницький, 24 вересня 2021 р.).

113. Історико-краєзнавчі сходина (у форматі круглого столу): «Славетна Старосинявщина: погляд крізь віки» (сmt Стара Синява, 12 жовтня 2021 р.).

ЗМІСТ

Завальнюк О. М. Науковий простір Віктора Адамського: студії 2016–2021 років	3
Бібліографія	28
Участь у міжнародних, всеукраїнських і регіональних конференціях, симпозіумах та круглих столах	66

Довідково-інформаційне видання

Серія: Бібліографія вчених
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Випуск 19

Віктор Романович Адамський

Біобібліографічний покажчик

Художнє оформлення Олексій Підгурський
Комп'ютерна верстка Богдан Крищук
Літературний редактор Олеся Барташук
Бібліографічний редактор Наталія Підгурська

Підписано до друку 5.11.2021. Формат 84x108/32.
Папір офсетний. Гарнітура Book Antigua.
Ум. друк. арк. 3,4.
Тираж 50 прим. Зам. № 117.

Друк: ФОП Стрихар А. М.
Тел. (096) 709-11-10
м. Хмельницький,
вул. Чорновола, 37